

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Informační studia a knihovnictví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Anna Pačesová

**Informační věda a knihovnictví v arabských
zemích**

**Information Science and Librarianship in Arab
Countries**

Praha, 2013

Vedoucí práce: Lucie Vavříková, Mgr.

Děkuji velice mé školitelce Mgr. Lucii Vavříkové za všechny podnětné připomínky a výborné vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 26. července, 2013

.....

Anna Pačesová

Abstrakt

Cílem práce je popsat současnou situaci informační vědy a knihovnictví v jednotlivých arabských zemích. Pro uvedení do situace v arabských zemích budou nejprve vybrány a popsány důležité historické momenty informační vědy a knihovnictví této oblasti. Dále budou zmapovány a charakterizovány oborové organizace, které v oblasti informační vědy a knihovnictví v těchto státech působí. Poté bude rozebrána situace v každé z dvaceti arabských zemí, kde budou zmapovány nejdůležitější knihovny a univerzity, na kterých se obor Informační věda a knihovnictví vyučuje, případně doplněny další pro obor a cíl práce významné skutečnosti.

Klíčová slova

arabské země, informační věda, knihovnictví, knihovny, univerzity

Abstract

The aim of this thesis is to describe current situation of information science and librarianship in Arab countries. To introduce and depict common ground, important historical moments for information science and librarianship in Arab countries will be described. Afterwards, field organizations operating in these countries will be mapped and characterized. The main part of the thesis will analyse the situation in each of twenty Arab countries. The analysis will map the most important libraries and universities, where the field of information science and librarianship is studied. Where needed, other important facts and figures will be provided to enhance the analysis so that the aim of the thesis is fulfilled.

Keywords

Arab countries, information science, librarianship, libraries, universities

Obsah

Úvod	9
1. Definice klíčových pojmů a metodologie práce.....	10
2. Vybrané historické momenty a východiska informační vědy a knihovnictví v arabských zemích.....	13
3. Oborové organizace v arabských zemích	16
3.1 Arab Federation for Libraries and Information (AFLI)	16
3.2 Další organizace	17
3.2.1 Nadnárodní organizace.....	17
3.2.2 Národní organizace	19
4. Informační věda a knihovnictví v jednotlivých zemích arabského světa	21
Alžírsko.....	21
Bahrajn.....	22
Egypt.....	24
Irák.....	29
Jemen	31
Jordánsko	32
Katar	33
Kuvajt	35
Libanon	37
Libye	39
Maroko.....	40
Mauritánie	41
Omán	42
Palestinská autonomie	43
Saúdská Arábie.....	45
Spojené arabské emiráty	47

Súdán	48
Sýrie.....	49
Tunisko	50
Závěr	52
Seznam použité literatury	53
Přílohy	64

Seznam použitých zkratek

AFLI - Arab Federation for Libraries and Information

ANI - Association Nationale des Informatistes

ARBICA - Arab Regional Branch of the International Council on Archives

ELA - Egyptian Library Association

ESI - École des sciences de l'information

IFLA - International Federation of Library Associations and Institutions

IVK - Informační věda a knihovnictví

JLIA - Jordan Libraries and Information Association

LIAK - Library and Information Association of Kuwait

LIWA - Library Information Web Access

LLA - Lebanese Library Association

MELA - Middle East Librarians Association

MELCom - Middle East Libraries Committee

PALICO - Palestinian Library and Information Consortium

PLIA - Palestinian Library and Information Association

RFID – Radio Frequency Identification

SALI - Sudanese Association of Libraries and Information

SLIA - Saudi Libraries and Information Association

Úvod

Čti, ve jménu svého Pána, který stvořil,
člověka z přilnavé kapky stvořil!
Čti, vždyť tvůj Pán je nadmíru štědrý!
Je to ten, jenž naučil perem člověka,
co ještě neznal.
(Korán, 96:1-5)

Záměrně začínám prvními zjevenými verši Koránu, které dávají směr celému islámskému náboženství již od počátku. Čti! A Arabové, u nichž dlouhodobě dominovala orální tradice, postupně přecházeli i k psané kultuře. Muslimové tedy začali zakládat knihovny pro svou svatou knihu, a pro její výklady. Nenechme se však mýlit, arabský svět není pouze a výhradně muslimský, svojí roli zde hrály (a stále hrají) i křesťanské řády a jejich klášterní knihovny. Na území dnešních arabských zemí svoji kulturu šířily ale i dávno předtím starověké civilizace, a už ty zakládaly knihovny, které byly na svou dobu neuvěřitelně pokrokové.

Ve své práci jsem se rozhodla popsat a shrnout, alespoň stručně, právě historii informační vědy a knihovnictví v arabských zemích od raných počátků po současnost. Práce se věnuje ale také oborovým organizacím, výuce oboru a nejdůležitějším knihovnám dneška. Cílem této práce je shrnout a přehledně uspořádat tyto jednotlivé aspekty a nastínit situaci informační vědy a knihovnictví v těchto zemích v současnosti. Cíl to není lehký, protože na toto téma existuje velmi málo dostupné odborné literatury (alespoň v angličtině, v češtině téměř není), což je také jedním z důvodů, proč tuto práci píšu - chtěla bych přiblížit tuto oblast, hojně opomínanou a přesto v historickém kontextu velice důležitou. Je čerpáno převážně z encyklopedií, které se věnují informační vědě a knihovnictví na mezinárodní úrovni nebo naopak z článků specializujících se na velmi úzkou oblast. Přínosnými zdroji byla také webová sídla univerzit a knihoven, alespoň po textové stránce; jejich grafická úprava byla mnohdy zaostalá. V tomto ohledu velmi záleželo na tom, zda je daná organizace privátní či veřejná - soukromé instituce na tom vždy byly lépe. Nejlepší obrázek jsem si ale o stavu arabských knihoven udělala návštěvou betlémských knihoven v Palestině. Samozřejmě, že v každé zemi se stav jejich knihoven liší dle kulturního rozpočtu, vyspělosti země, politické situace, atd. V poslední době se ale poměry v arabském světě velmi dynamicky mění následkem mnoha povstání arabského lidu, kterým se souhrnně říká arabské jaro. Uvidíme však, zda k lepšímu.

1. Definice klíčových pojmů a metodologie práce

Práce se, jak je uvedeno v úvodu, zabývá informační vědou a knihovnictvím a jejím současným stavem v arabských zemích. V češtině ani angličtině v tuto chvíli neexistují žádné komplexní prameny, o které by se šlo lépe opřít, což také bylo motivací, takovýto přehled sestavit. Mnoho prací, zabývajících se tímto tématem, je už i přes 20 let starých, tudíž užitečných jediné z historického úhlu pohledu.

Práce je zaměřena spíše na aspekt knihovnictví nežli informační vědy. Pojem informační věda a knihovnictví byl zvolen jako prostředník toho, jak se dnes nazývá tento obor. Co se týče informační vědy jako takové, k analýze rozvoje a situace by mohla být napsána další samostatná práce. Cílem této práce je spíše zachytit současný stav oboru IVK na klíčových ukazatelích – profesních/oborových organizacích, významných knihovnách a existujících vyučovaných oborech. Tyto charakteristiky dávají základní rámec a představu toho, na jaké úrovni a v jakém stavu, obor v každé dané zemi je. Co se týče IV, pro doplnění a dokreslení situace byli uvedeni významní odborní autoři z této oblasti.

Sekce vybrané knihovny se snaží představit nejdůležitější knihovny v zemi. Nejvýznamnější knihovny jsou zpravidla národní. Ne všechny země však mají národní knihovnu, v těchto případech byly vybrány největší a nejrozsáhlejší knihovny. Mapování knihoven bylo provedeno pomocí internetu.

Instituce, které vyučují obor Informační věda a knihovnictví, jsou hlavně univerzity a byly mapovány podle mezinárodních seznamů škol Informační vědy a knihovnictví (které ale nejsou zdaleka úplné, např. <http://www.cisap.asia/schools/> (Directory of Library, 2013)), nebo podle seznamů univerzit v dané zemi (List of universities, 2001-) a návštěvou webových stránek každé univerzity bylo zjištěno, jaké obory vyučují. Tímto se došlo k úplnému a aktuálnímu seznamu institucí vyučujících obor Informační věda a knihovnictví. Jedná se však o široké pojetí, obory jsou podle tradice a zaměření, v každé instituci jinak vymezeny a pojmenovány. Jenom v Egyptě je téměř na každé univerzitě obor jinak vymezen – např. *Libraries and Information*, *Libraries and Documents* nebo *Librarianship and Information Science*.

Oborová organizace byla definována jako organizace, zabývající se rozvojem informační vědy a knihovnictví, popř. jen jedním z toho. Vyhledávala jsem je pomocí knihy

World guide to library, archive, and information science associations (Meinhold, 2010), nebo samostatně na internetu.

Problematika názvů byla řešena následovně. Názvy organizací, institucí, knihoven, mešit a oborů jsem ponechala v originálu, tak jak byly uvedeny v oficiálním zdroji (většinou jsou to názvy anglické), oficiální české překlady totiž neexistují. Pokud u instituce či oboru používám český název, originál byl pouze v arabštině. Názvy běžně používané jsem přeložila do češtiny (většinou geografické, někdy známá jména).

Arabské země se dají definovat podle více kritérií. Většina dokumentů zabývajících se arabskými zeměmi používá seznam Ligy arabských států. Tři země (Džibutsko, Komory a Somálsko) z tohoto seznamu jsou ale vzhledem ke své etnické skladbě předmětem diskuzí. Za arabskou zemi jsou v této práci, tedy pokládány všechny země, které mají převažující podíl arabské populace. Tyto země jsou Alžírsko, Bahrajn, Egypt, Irák, Jemen, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Libye, Maroko, Mauritánie, Omán, Palestinská autonomie, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Súdán, Sýrie, Tunisko a Západní Sahara. Z historického pohledu sledují, co se odehrávalo na území těchto dnešních států.

Pro informaci zde uvedu seznam arabských zemí s několika údaji potřebnými k pochopení dalších skutečností (Encyclopædia Britannica, 2013):

Stát	Rozloha (km)	Populace	HDP na hlavu (U.S.\$)
Alžírsko	2,381,741	37,503,000	4,470
Bahrajn	762	1,407,000	20,600
Egypt	995,868	83,958,000	2,600
Irák	434,128	33,703,000	2,640
Jemen	528,076	25,569,000	1,070
Jordánsko	88,778	6,318,000	4,380
Katar	11,571	1,832,000	88,990
Kuvajt	17,818	3,735,000	59,874

Libanon	10,452	4,140,000	9,110
Libye	1,676,198	6,469,000	12,020
Maroko	442,300	32,309,000	2,970
Mauritánie	1,030,700	3,359,000	1,000
Omán	309,500	2,879,000	17,884
Palestinská autonomie	6,220	4,293,313	1,924 – Západní břeh 876 - Gaza
Saúdská Arábie	2,149,690	29,088,000	17,820
Spojené arabské emiráty	83,600	8,106,000	57,094
Súdán	1,844,797	36,798,000	1,270
Sýrie	185,180	21,118,000	2,640
Tunisko	163,610	10,786,000	4,070
Západní Sahara	252,120	489,000	2,500

2. Vybrané historické momenty a východiska informační vědy a knihovnictví v arabských zemích

Tato kapitola má za cíl vyzdvihnout historické klíčové momenty a vlivy, které se promítly do rozvoje knihovnictví v arabských zemích. Věnuje se hlavně starší historii, jelikož v 20. a 21. století se díky vnějším vlivům vývoj značně diverzifikoval a je zachycen v kapitolách věnujících se jednotlivým zemím.

Na rané počátky arabského knihovnictví měl zásadní vliv vznik islámského náboženství v průběhu 6. století, kdy pro potřeby tehdejších muslimů¹ byla sepsána důležitá duchovní kniha - Korán. Ta byla také jedinou knihou, která zprvu naplňovala knihovny mešit. Ukázalo se však, že je nezbytné zachovávat písemnou formou i další informace, např. o životě proroka Mohameda (první z knih - Sirah od Ibn Ishaqa z roku 768). Jak postupně počet knih rostl, vznikaly malé knihovny hlavně v mešitách či při mešitách, které se dále zvětšovaly díky darům od učenců, chalífů a sultánů, kterým bylo ctí se o své knihy dělit s širokou veřejností. (Meho, 1999)

Na konci 7. stol. a první polovině 8. stol. za Umajjovské dynastie bylo shromážděno a přeloženo do arabštiny mnoho řeckých spisů. Spolu s příchodem papíru (jež nahradil papyrus a pergamen) z Číny měl tento faktor příznivý vliv na vzdělanost muslimů té doby. Knihy se staly dostupnějšími. Mimo nespočtu obchodů s knihami byly zakládány i desítky knihoven, hlavně v největších islámských městech jako byl Damašek, Bagdád, Káhira, Tunis a Fez. (Falagas, 2006)

Za Abbásovské dynastie (8. až 12. stol.) dosáhly arabské knihovny zlatého věku, hlavně v Bagdádu, jenž se stal centrem intelektuálního dění. Byly zde jak knihovny veřejné, tak i soukromé (vlastněny sultány, vezíry a učenci – např. al-Baiqani, zal. r. 1033). (Meho, 1999) Nejvýznamnější z nich byla veřejná Bait al-Hikma, založená chalífou al'Ma'munem v 9. stol. Tato centra vědění obecně byla nazývána *bayt al-hikma* – dům moudrosti. (Stam, 2001) V 11. až 12. stol. se dění přesunulo do Káhiry, kde první knihovna vznikla již v roce 988 a byla přidružena k mešitě al-Azhar. Další důležitou knihovnou byla veřejná Dar al-'Ilm z roku 1004. (Meho, 1999) Která dala základ novému typu knihoven nazývaných taktéž *dar al-'ilm* – dům vědění (někdy také nazývány *dar al-kutub* – dům knih), jež sloužily

¹ Korán byl totiž dříve reprodukován pouze ústní formou. Zajímavostí je také, že Korán se nesměl dlouhou dobu tisknout, a poprvé byl vytisknut v roce 1538 benátským Paganinem di Paganini pro křesťanské misionáře. Od muslimů pro muslimy byl vytisknut až roku 1787 v Petrohradu. (Bloom, 2001)

akademické veřejnosti. Knihy byly získávány většinou pouze dary od chalífů, učenců a bohatých. Nakupovány byly velmi zřídka. Učenci spíše opisovali starší díla, která pak věnovala knihovnám mešit, v kterých učili či pracovali. (Stam, 2001) V polovině Abbásovské éry se knihovny mešit pomalu měnily na tzv. madrasy (islámské vzdělávací instituce) a univerzitní knihovny. Nejvýznamnější z nich byly Fadiliyah Madrasa v Egyptě, škola Nizamiyah (teologická madrasa) v Bagdádu (zal. r. 1064) a škola Mustansiriyah v Bagdádu (zal. r. 1228). (Meho, 1999) Za zmínku stojí i Velká mešita kordobská v Andalusii, založena roku 786 a zničena roku 1236. (Stam, 2001)

Pod vládou Ottomanů v 15. až 20. stol. se knihovny mešit nadále rozvíjely až na významná vzdělávací centra (z nejvýznamnějších: al-Aqsa, al-Azhar, al-Zaytuna, al-Qarawiyin, mešity v Mecce a Medině – některé z nich fungují dokonce dodnes). Skoro každý ottomanský sultán zakládal nové madrasy i s knihovnami. Nicméně také vznikaly samostatné knihovny, a to zejména za účelem ochrany vzácných sbírek starých rukopisů (např. al-Khizana al-Mahmadiya, založena sultánem Mahmudem II. v 18. stol.).

Významný vliv na vznik moderních knihoven na celém Blízkém Východě měla francouzská okupace Egypta v letech 1798-1801. Zásadní úlohu zde hrály různé křesťanské řády, které zakládaly vzdělávací ústavy, jejichž součástí byly právě i knihovny (např. římské katolické řády zakládaly instituce v Káhiře a v Damašku, američtí protestanti založili Robert College v Istanbulu (1863) a Syrian Protestant College v Bejrútu (1866), další misionáři se zasloužili o vznik Université Saint-Joseph v Bejrútu (1881), Gordon Memorial College v Chartúmu (1902) a American University of Cairo (1919).

V této době vznikaly samozřejmě i arabské univerzity, přičemž arabští prominenti budovali početné veřejné i rodinné knihovny (např. Ragheb al-Khalidi z Palestiny a Ahmad Taymur Pasha z Egypta). 19. století je také známé vznikem národních knihoven, což se nevyhnulo ani arabským zemím. Jádrem obsahu národních knihoven byly hlavně rukopisy a náboženské sbírky. První byla založena Bibliothèque nationale d'Alger roku 1835 v Alžírsku. Dalším národním knihovnám se věnují kapitoly podle konkrétních zemí. Knihovny byly budovány i cizími mocnostmi např. British Council, v Káhiře (1938), Adenu (1941), Jeruzalémě (1944), Bejrútu (1945) a Damašku (1948), a první knihovna United States Information Service byla založena v Bejrútu (1946).

Díky dalšímu vývoji tiskařských strojů v 50. letech, a tím pádem značným nárůstem dokumentů, se stalo zachovávání národní kultury pro arabské země velmi důležité. Začal být

kladen veliký důraz na vzdělání a proto se počet knihoven všech typů (školní, akademické, veřejné, odborné a národní) začal zvyšovat. Vývoj v severoafrických zemích byl však pozdržen, do té doby než získaly nezávislost v 60. letech, a v některých zemích je stále ještě v rané fázi (Mauritánie). (Meho, 1999) Dnes jsou nejdůležitější arabské knihovny v Egyptě, Iráku, Jordánsku, Libanonu a Saudské Arábii.

3. Oborové organizace v arabských zemích

V této kapitole budou rozebírány oborové organizace v arabských zemích. Existují jak velké organizace, které se zabývají situací v celém arabském světě, tak i organizace menší, jejichž činnost se omezuje na stát, v kterém sídlí. Jejich profesionální úroveň se může velmi lišit stát od státu. Zvláště píše o organizaci Arab Federation for Libraries and Information, protože má v rámci arabských zemí největší význam. Informace o těchto organizacích jsou čerpány ze dvou hlavních zdrojů, jak z knihy *World guide to library, archive, and information science associations* (Meinhold, 2010), tak z internetu, a to postupným dohledáváním v jednotlivých státech.

3.1 Arab Federation for Libraries and Information (AFLI)

(al-Ittihād al-ʿArabī lil-Maktabāt wa-al-Maʿlūmāt)

Arab Federation for Libraries and Information (AFLI - <http://www.arab-aflī.org>, <https://www.facebook.com/ARAB.AFLI>) je hlavní asociací na tomto poli v arabských zemích – v podstatě arabskou obdobou organizace IFLA. AFLI byla založena 19. ledna roku 1986 v Tunisku v Qayrawanu na konferenci 3rd Arab Seminar. Hlavní roli zde měl Dr. Abdul Jalil al Tamimi (bývalý ředitel Higher Institute of Documentation a také toho času vlastník Tamimi Institution of the Scientific research). U této debaty se sešlo mnoho profesionálů z oboru knihovnické vědy z těchto zemí: Tunisko, Alžírsko, Saudská Arábie, Súdán, Sýrie, Irák, Kuvajt, Libye, Egypt, Jemen. Již předtím se při různých událostech (jmenovitě na těchto: the Round table of the Regional Studies to Improve Libraries in the Arab Countries v Bejrútu, 1959; The Seminar on Library and Information Science v Bagdádu, 1977; Seminář v Tunisku, 1979) navrhovalo založení asociace spojující knihovníky všech arabských států, ale nikdy se finálně nedohodli. Na 3rd Arab Seminar se ale konečně během čtyř setkání dohodli a oficiálně ustanovili the Arab Federation of the Arab Librarians and the Specialists in Information, později jméno zkrátili na Arab Federation for Libraries and Information. První výkonná rada sestávala ze sedmi členů a předsedou byl zvolen Dr. Wahid Qdoura, profesor z Higher Institute of Documentation (Tunisko), ačkoliv jakýmsi neoficiálním vůdcem zůstal Dr. Abdul Jalil Al Tamimi díky svému úsilí při zakládání. V začátcích byla AFLI aktivní pod křídly tuniského Higher Institute of Documentation, po pár letech však přešla pod the Tamimi Institution of the Scientific Research. Financována je zápisným členů a různými dary a granty. Už od roku 1989 sídlí v Tunisku na Tamimi Institution v Zaghwanu. (Soufi, 2009)

Cíle, zájmy a aktivity AFLI

AFLI do roku 2012 pořádala zatím 23 (každý rok jednu) Arabských konferencí (Arab Conference) v různých zemích členů federace. AFLI také každý rok vydává periodikum "Sada Al-Ittihad", v kterém informuje o svých aktivitách v uplynulém roce. Od roku 2000 AFLI uděluje ocenění zasloužilým členům na každoroční konferenci. V dnešní době má členy z 20 arabských zemí. V poslední době např. pořádala soutěž v psaní a tvořivosti, jež má podpořit tvůrčí kreativitu mladých lidí a dávat jim tam možnost ukázat své výtvořky světu a případně jim pomoci se prosadit. Také úspěšně spolupřádala s organizací International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) *První regionální konferenci IFLA v arabské oblasti* (First Regional IFLA Conference in the Arab region), jež se konala 10. – 13. června v Kataru. (First Regional, 2013)

Seznam hlavních aktivit AFLI

(Soufi, 2009)

1. Upevnit spolupráci mezi společnostmi a institucemi v arabském světě.
2. Zpřístupnit a uchovávat audiovizuální a psané arabské dědictví kdekoliv.
3. Podporovat všechny snahy v propagování této profese a knihovnictví.
4. Vést a podporovat vědecký výzkum a studia v oboru knihovnictví a informačních věd, stejně jako pořádat specializované semináře, sympozia a konference.
5. Usilovat o zlepšování standardu kvalifikačních institutů pro knihovníky a informační specialisty.
6. Pracovat na sjednocení informací a knihovnické terminologie.
7. Pokusit se vydávat statuta a nařízení zahrnující knihovny a informační instituce.
8. Spolu účastnit se v publikování specializovaných průvodců a ve vývoji profese.
9. Podporovat zakládání národních společností knihoven a informačních specialistů v těch arabských zemích, v kterých se takové společnosti ještě nezaložili.
10. Publikovat speciální profesionální periodikum o činnosti federace.
11. Spolupracovat s mezinárodními a arabskými organizacemi zabývajícími se stejnými záležitostmi jako federace.

3. 2 Další organizace

3.2.1 Nadnárodní organizace

Arab Regional Branch of the International Council on Archives (ARBICA) byla založena roku 1972 v Římě nejlepšími archiváři z devíti arabských států (Alžírsko, Egypt, Irák, Jordánsko, Libanon, Maroko, Sudán, Sýrie a Jemenu). Hlavním cílem organizace je zajistit kooperaci mezi národními archivářskými institucemi v arabských zemích. (Meinhold, 2010)

Cybrarians: the Arabic Portal for Librarianship and Information (<http://www.cybrarians.org>) – je nezisková organizace založená roku 2002 v Káhiře. Nabízí 70 % služeb zadarmo a 30% komerčně pro knihovny a knihovníky skrze internet. Hlavní cíle této organizace jsou pořádání tréninkových programů, poradenské služby, poskytování informací a dat, která reflektují skutečnost knihovnictví v Egyptě a arabském světě, na samostatné webové stránce Library Portal - <http://www.enaplis.cybrarians.info>, a také vydává časopis Cybrarians Journal - <http://www.journal.cybrarians.info/>. (Cybrarians, 2013)

Middle East Librarians Association (MELA - <http://www.mela.us>) byla založena roku 1972 v Binghamtonu, stát New York, (Meinhold, 2010) a je soukromá, nevýdělečná, nepolitická organizace knihovníků a dalších, kteří se zajímají o aspekty knihovnictví týkajících se informací ohledně Blízkého Východu a zachování blízkovýchodních dokumentů. Blízkým Východem jsou myšleny země od Maroka po Pákistán včetně území bývalých arabských, ottomanských a mughalských říší. Cílem asociace je zajistit komunikace mezi členy skrze setkání a publikace, vylepšit kvalitu knihovnictví v různých oblastech vývojem standardů pro povolání a vzdělávání specialistů, podpořit kooperaci mezi členy a blízkovýchodními knihovnami, obzvláště v akvizici dokumentů a podpořit výzkum a vývoj indexování a automatizování. (MELA, 2005)

Middle East Libraries Committee (MELCom International - <http://www.melcominternational.org/>) je nevládní organizace věnující se podporování kooperace mezi jednotlivci a institucemi v Evropě, Blízkém Východě a na mnoha jiných místech světa, zaměřující se na všechny aspekty blízkovýchodního knihovnictví, akvizice, nákupu knih a publikování knih. Veškeré toto snažení soustřeďuje do každoroční konference. Organizace byla založena roku 1979 ve Velké Británii Derekem Hopwoodem. První konference se také konala roku 1979 v Aix-en-Provence ve Francii, další rok v Oxfordu, a poté v Západním Berlíně. Tento rok (2013) proběhne již 35. konference a to v Moskvě. (Melcom, 2013)

3.2.2 Národní organizace

Organizace, které jsou svou působností vázány na konkrétní stát, jsou popsány v kapitole *Informační vědy a knihovnictví v jednotlivých zemích arabského světa*. Zde je pro přehlednost uveden seznam těchto národních organizací. Seznam je řazený abecedně podle názvu organizace. U každé organizace je uvedena země, ve které daná organizace působí. Názvy jsou z většiny uvedeny v jazyce, v kterém jsou prezentovány na oficiálních webových stránkách, tedy většinou v angličtině.

Assabil Association - Libanon

Association Nationale des Informatistes - Maroko

Egyptian Library Association – Egypt

Jordan Libraries and Information Association - Jordánsko

Library and Information Association of Kuwait - Kuvajt

Lebanese Library Association - Libanon

Omani Library Association - Omán

Palestinian Library and Information Consortium – Palestinská autonomie

Palestinian Library and Information Association – Palestinská autonomie

Saudi Libraries and Information Association – Saudská Arábie

Sdružení syrských knihoven² - Sýrie

Sudanese Association of Libraries and Information – Súdán

The Iraqi Library Association - Irák

Yemeni Association for Library and Information - Jemen

Národní oborové organizace zdaleka nejsou ve všech zemích. Nalézáme je většinou v zemích, které již mají vybudovanou knihovnickou infrastrukturu (i když třeba ne zcela dokonalou – organizace však v těchto případech pomáhá při budování). Přítomnost těchto organizací do jisté míry i naznačuje vyspělost země v tomto oboru. Země, které žádnou

² Sdružení nemá anglický název, český název odpovídá překladu arabského názvu والوحدات المكتبات جمعيات - السورية.

organizaci nemají, jsou: Alžírsko, Bahrajn, Katar, Libye, Mauritánie a Spojené arabské emiráty. V Tunisku sídlí AFLI.

4. Informační věda a knihovnictví v jednotlivých zemích arabského světa

V této kapitole budou popsány jednotlivé země arabského světa z více hledisek týkajících se oboru informační vědy a knihovnictví. Zkoumání a popis těchto zemí je zaměřen na historii související s vymezením práce (první známky písma, první dokumenty, první knihovny, modernizace), důležité knihovny, výuku oboru (úplný výčet institucí, vyučující obor) a jednotlivé oborové organizace v dané zemi. Historii a důležité knihovny uvádím u každé země, ostatní charakteristiky (výuka oboru, oborové organizace) uvádím pouze, když se v zemi vyskytují. Tyto země jmenovitě jsou Alžírsko, Bahrajn, Egypt, Irák, Jemen, Jordánsko, Katar, Kuvajt, Libanon, Libye, Maroko, Mauritánie, Omán, Palestinská autonomie, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Súdán, Sýrie a Tunisko. Správně by měla být zahrnuta i Západní Sahara, ale o knihovnách či informační vědě v tomto státu jsem nespárčila jedinou zmínku, pravděpodobně proto, že je velmi řídko osídlená a její převážnou část tvoří poušť. Země jsou řazeny abecedně.

Alžírsko

Historie

Prvopočátky kultury se v Alžírsku objevují jako kresby a rytiny na skálách v pohoří Tassilli a horách Saharského Atlasu. Později zde zanechali ryté zprávy do kamene v lybiko-berberské abecedě Kartaginští a Numidové. Římané, jež kolonizovali Alžírsko v období od 2. stol. do 5. stol., zanechávali také ryté zprávy na kamenech, jak o tom svědčí ruiny římských měst Djamila, Timgad a Tipaza. Nejcennějšími dokumenty (byly objeveny 1928) jsou tabulky z Albertini, zápisy osobních obchodních transakcí z období, kdy Alžírsku vládli Vandalové (429 – 533) (The Oxford dictionary of Byzantium, 1991) Po dobytí Araby (682) se k psaní nejvíce používal papír, vzácně pergamen a vellum. První knihovny se objevily v 11. století za vlády dvou berberských dynastií Almoravidů a později Almohadů, jejichž králové Ibn Tumart a Abd al Mumin vlastnili důležité soukromé knihovny. Dále spravoval velkou knihovnu po mnoho let arabský historik Ibn Khaldoun (1332 - 1406). Velkou soukromou knihovnu vlastnil i emír Abdelkader (1808 – 1883). Jinak se o rukopisy staraly mešity a madrasy (školy) než bylo Alžírsko kolonizováno Francií, jež zavedla knihovny v moderním pojetí. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

National Library of Algeria (<http://www.bibliomat.dz>) byla založena roku 1835. Nynější budova stojí od roku 1994, rozkládá se na ploše 67 000 m² a dokáže pojmout až 10

milionů knih a 2 500 čtenářů naráz. Vlastní speciální kolekci o archeologii v oblasti severní Afriky. Vydává i své vlastní publikace. (Wedgeworth, 2003)

Université D'Alger Bibliotheque Universitaire – (<http://bu.univ-alger.dz/>) byla založena 7. června 1962. Obsahuje cca 60 000 monografií v arabštině, 200 000 monografií v latině, 190 000 akademických prací, 4 650 papírových periodik, 1 300 knih z období 1494-1900, 860 map a atlasů, 1 200 mikromédií a 297 CD-ROMů. (Universite d'Alger, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

University of Badji Mokhtar (<http://www.univ-annaba.org>) byla založena roku 1975 v Annabě. Vyučuje obor *Bibliothéconomie*. Od roku 2006 má moderní knihovnu o rozloze 3 650 m², s kapacitou 1 200 míst a 1 000 000 dokumentů. (Université Badji Mokhtar, 2010)

University of Mostaganem (<http://www.univ-mosta.dz/>) byla založena roku 1969 v Mostaganemu. Má vlastní knihovnu. Vyučuje obor *Sciences de l'Information*. (Université Mostaganem, 2013)

The University Ferhat Abbas of Setif (<http://www.univ-setif.dz>) Vyučuje obor *Informační a komunikační vědy*. Nová knihovna byla postavená v roce 1985 na ploše 7 200 m². Nicméně od roku 1978 až do 2010 knihovna získala 395 748 svazků, z toho 83 683 titulů (jak v arabštině, tak v cizích jazycích). Knihovna byla nejdříve zaměřena hlavně na vědecké knihy ve francouzštině, s otevřením nových humanitních oborů se rozšířila i o vědecká a literární díla v arabštině. (Université Ferhat, 2010)

Shrnutí

Ačkoliv v této zemi nefigurují žádné oborové asociace, situace je zde dobrá (svědčí o tom moderní národní knihovna a výuka oboru na více školách), hlavně díky francouzskému vlivu z období kolonizace.

Bahrajn

Historie

Obyvatelé Bahrajnu byli jedni z prvních, jež přijali islám za své náboženství (629 n. l.). Nejstarší mešitou je Al Khamis Mosque (692 n. l.). Bahrajn byl v období mezi 6. stoletím a 18. stoletím centrem vědění. Bahrajnští filosofové byli vysoce ceněni. (Larsen, 1984) Z těchto poznatků lze vyčíst, že v Bahrajnu existovali s nejvyšší určitostí soukromé knihovny. První veřejná knihovna byla otevřena roku 1946. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Shaikh Isa National Library byla otevřena roku 2008 ve městě Manama, knihovna má kapacitu 250 000 knih, zatím jich má však jen 75 000 (část sbírky byla získána převezením z Manama Public Library). Knihovna má čtyři velké čítárny s připojením skrze Bluetooth. Také bude vybavena národní elektronickou sítí – tím pádem propojena s ostatními knihovnami. Budou zde i překladatelské budky, které umožní okamžitý překlad do 14 různých jazyků. Je zde i elektronická knihovna vybavená 24 počítači, Wi-Fi je samozřejmostí. Knihovna má i konferenční sály, využitelné pro přednášky, konference a fóra. Mimo to bude knihovna poskytovat i služby handicapovaným lidem, např. bude vyučovat nevidomé Braillovo písmo. (A new chapter, 2008)

University of Bahrain Library (<http://www.uob.edu.bh>) byla založena roku 1986 a má 140 000 svazků. Dnes je rozdělena na čtyři hlavní knihovny a několik specializovaných poboček. První knihovna je hlavní – The Central Library, druhá The Engineering Library, třetí The Science and Information Technology Library a poslední The Law Library. Specializované pobočky jsou tvořeny z těchto knihoven: the American Studies Centre Library, the French Studies Centre Library, the Japanese Studies Centre Library, the German Studies Centre Library, English Language Centre a the Centre for Transport and Road Studies Library. University of Bahrain je největší veřejnou univerzitou v Bahrajnu. Skládá se z 9 fakult. Pro nás je nejvíce zajímavá College of Information Technology – *The Information systems department* (Oddělení informačních systémů). Jiné univerzity neposkytují žádné bližší vzdělání našemu oboru, proto se Bahrajn potýká s nedostatkem kvalifikovaných knihovníků. Knihovníci získávají své vzdělání často v Saudské Arábii, Kataru, Egyptě či Spojených Arabských Emirátech. (University of Bahrain, 2008)

Arabian Gulf University Library (<http://www.agu.edu.bh/library>) vlastní knihovnu, která obsahuje 40,000 svazků v arabštině a angličtině, 400 magazínů, je vybavena 15 specializovanými online databázemi a umožňuje meziknihovní výpůjční službu. (Arabian Gulf, 2011)

Ahlia University Library (<http://www.ahlia.edu.bh>) byla založena roku 2001 spolu s univerzitou a jako první ze všech univerzit států Perského zálivu začala používat technologii RFID (Radio-frequency-Identification). Jedná se o moderní technologii identifikace objektů pomocí radio-frekvenčních vln. Potřebné informace jsou ukládány v elektronické podobě do čipů tzv. tagů, které se mohou vyskytovat v podobě samolepicích etiket, plastových karet nebo náramků apod. Ahlia University také umožňuje přístup k digitální knihovně, která

obsahuje přes 40,000 časopisů a 10,000 e-booků díky předplatnému k devíti on-line databázím; jako je EBSCO Proquest, Lexis Nexis, OCLC a Bepress. (Ahlia University, 2013)

Shrnutí

Knihovny v Bahrajnu mají potenciál, jak se dá usoudit z hmotného vybavení národní knihovny, jež je velmi slušné. Země však bohužel nemá žádné asociace, ani kvalifikační programy IVK. Potýkají se zde tedy s těmito problémy, např. s nedostatkem kvalifikovaných akademických knihovníků, potřebou založení národního konsorcia pro akademické knihovny a zavedení více kvalifikačních kurzů či zavedení oboru na univerzitách.

Egypt

Historie

Knihovny v Egyptě mají historii dlouhou 6 000 let sahající až k časům faraonů. Malé privátní sbírky byly ukládány ve školách, palácích a chrámech. Největší knihovnou egyptské antiky však byla knihovna Krále Ramsese II. (1304 – 1237 př. n. l.) čítající 20 000 papyrusových svitků zabývajících se zemědělstvím, astronomií, historií, poezií i fikcí. Další velice důležitou knihovnou byla Alexandrijská knihovna, jejíž historie je blíže nastíněna dále. Za arabsko-islámské renesance se zakládaly knihovny mešit v Káhiře, podporovány hojně princí a soukromými osobami za účelem zachování islámské kultury. Dále byly zakládány madrasy s přidruženými knihovnami, první byla postavena v Káhiře chalífem Al-Hakimem a obsahovala díla matematické, astronomické, lékařské a gramatické. V 10. a 11. století až do mamluckého období Egypt velmi prosperoval a zakládaly se důležité univerzitní knihovny, v roce 1517 se však Egypt dostal pod ottomanskou nadvládu a byl izolován od okolního světa až do pozdního 18. století. Díky této intelektuální izolaci se v Egyptě začala číst hlavně francouzská a anglická literatura. Éra moderních knihoven započala založením Khedievské knihovny (teď národní knihovna) v roce 1870. Další aktivita byla zaznamenána v letech 1945 – 1965, kdy bylo v Káhiře postaveno mnoho nových knihoven, a také první arabská knihovnická škola. Po šestidenní válce s Izraelem (1967) byl zaznamenán pokles knihovnické aktivity, ale od 80. let se situace zase zlepšuje. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

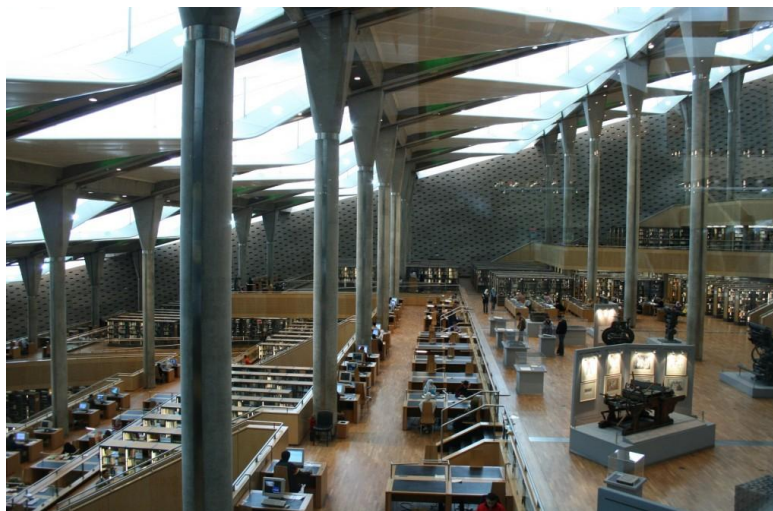
Alexandrijská knihovna má své počátky již ve starověku. V té době byla největší a nejslavnější na celém známém světě. Byla otevřena buď za vlády Ptolemaia I. (323–283 př. n. l.) nebo za vlády jeho syna Ptolemaia II. (283–246 př. n. l.) v Alexandrii. Knihovna byla součástí múseionu vybudovaného z podnětu Ptolemaia I. Múseion byl jednou ze starořeckých vědeckých škol, jakousi první státní starověkou univerzitou. Byl zasvěcen Múzám, božským

ochránkyním umění a věd. Bohužel se nedochoval žádný svitek, takže není jasné, kolik svitků bylo v Alexandrijské knihovně uloženo. Množství se však odhaduje na stovky tisíců (asi 700,000). (Kneidl, 1989) Knihovna měla sbírku knih z celého světa, protože pokaždé, když do přístavu přijela nějaká loď, byly jí zabaveny všechny knihy. Ty byly v knihovně opsány, poté byly opisy doručeny původnímu vlastníkovi (který samozřejmě netušil, že dostává pouhé opisy) a originály zůstaly v knihovně. Knihovna z části vyhořela v roce 47 př. n. l., za války mezi Césarem a Pompeiem, díky Césarovu vojsku. Později ve 3. stol. n. l. byla knihovna a okolní část města poškozena v bojích při vpádu římského císaře Aureliána, který zde potlačoval povstání královny Zenobie z Palmyry. Roku 391 v rámci náboženského ediktu vydaného císařem Theodosiem I. bylo zbouráno Serafeum (část Alexandrijské knihovny), protože bylo v blízkosti pohanských chrámů. (What happened, 2005) Dle Mostafy El-Abbadi (1992) byl pravděpodobně v této době zničen i Múseion. Konec Alexandrijské knihovny je nejasný, někteří vědci (např. Edward Gibbon (1998), anglický historik) se přiklánějí k verzi, že knihovna zanikla roku 391 za alexandrijského patriarchy (který byl i koptským papežem) Theophilia I., který na základě ediktu nařídil i zničení Serafea. Obecně se traduje, že ke zničení knihovny došlo při vpádu muslimské armády do Alexandrie v čele s Amr Ibn al'Aasem roku 642.

Návrh na novou Alexandrijskou knihovnu - **Bibliotheca Alexandrina** (<http://www.bibalex.org>) – byl vznesen roku 1974 Mustafou al-Abaddim (profesorem řecké a římské historie na Alexandrijské univerzitě a autor knihy o historii Alexandrijské knihovny). Trvalo pár let, než se návrh ujal, ale konečně 26. června 1988 byl položen základní kámen nové knihovny. Knihovna byla plně uvedena do provozu 16. října, 2002. Stavba stála celkem 220 miliónů dolarů, díky tomu je považována za jedno z nejvýznamnějších architektonických děl současnosti. Knihovna obsahuje svazky anglické, francouzské a arabské. V roce 2010 získala knihovna darem 500,000 francouzských knih od francouzské Národní knihovny, čímž se stala šestou největší frankofonní knihovnou na světě. Knihovna byla vystavena kritice, protože se zdálo, že se obrovský prostor nedá zaplnit kvůli finančním problémům (knihy získává pouze darem). Tímto způsobem by se však knihovna zaplnila až za 80 let. Plná kapacita je totiž 8 miliónů knih. (Watson, 2002) V roce 2011 uvádí knihovna počet svazků 1,238,639. (Bibliotheca Alexandrina, 2013)

Obrázek 1 – pohled na budovu (Bibliotheca Alexandrina, 2013)

Obrázek 2 – studovna (Bibliotheca Alexandrina, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Egypt se pyšní vcelku rozsáhlou univerzitní sítí pokrývající obor Informační studia a knihovnictví; zde je jejich seznam:

Ain Shams University (<http://www.shams.edu.eg>) založena roku 1950. Vyučuje obor *Libraries*. (Ain Shams University, 2011)

Al-Azhar University (<http://www.azhar.edu.eg/>) je nejstarší univerzitou v Egyptě. Byla založena roku 970 nebo 972. Je velmi důležitou a vyhlášenou univerzitou ohledně islámského vzdělání. Od roku 1961 vyučuje však i nenáboženské předměty. Vyučuje obor *Archives and Libraries* na Faculty of Human Studies for Girls, dále obor *Archives and Libraries* na pobočce Al-Azhar University v Monofii na Faculty of Arabic Language a na pobočce Al-Azhar University v Assiutu na Faculty of Arabic Language. Al-Azhar University

má také významnou knihovnu obsahující vzácné svitky, které byly zdigitalizovány pod záštitou projektu – the Al-Azhar Online Project. Knihovna byla založena roku 1005, a má 9 062 knih a 595 668 rukopisů, pocházejících až z 8. století. (Al-Azhar University, 2009)

Alexandria University (<http://www.alexu.edu.eg>) byla založena roku 1938 a je druhou největší univerzitou v Egyptě. Vyučuje obor *Library and Documentation*. (Alexandria University, 2013)

Assiut University (<http://www.aun.edu.eg>) byla založena roku 1987. Vyučuje obor *Libraries, Archives and Information*. (Assiut University, 2012)

Benha University (<http://www.bu.edu.eg/en/>) založena roku 1976. Vyučuje obor *Libraries and Information*. (Benha University, 2013)

Beni-Suef University (<http://www.bsu.edu.eg>) byla od roku 1976 pobočkou Cairo University, od roku 2005 je samostatná. Vyučuje obor *Libraries and Archive*. (Beni-Suef University, 2013)

Cairo University (<http://cu.edu.eg>) založena 1908, vyučuje obor *Libraries, Archives and Information*. (Cairo University, 2010)

Helwan University (<http://www.helwan.edu.eg>) založena roku 1975. Vyučuje obor *Libraries and Information*. (Helwan University, 2013)

Kafr al-Sheikh University (<http://www.kfs.edu.eg>) založena roku 2006. Vyučuje obor *Libraries and Information*. (Kafr al-Sheikh University, 2013)

Mansoura University (<http://www.mans.edu.eg/en>) založena roku 1972. Vyučuje obor *Librarianship and Information Science*. (Mansoura University, 2012)

Menoufia University (<http://www.menofia.edu.eg>) byla založena roku 1976 a sídlí ve městě Sadat. Vyučuje obor *Libraries and Archive*. (Menoufia, 2003)

Minia University (<http://www.minia.edu.eg>) založena roku 1976. Vyučuje obor *Libraries and Documents*. (Minia University, 2012)

South Valley University (<http://www.svu.edu.eg>) založena 1995, má sídlo ve městě Qena a vyučuje obor *Libraries and Information*. (South Valley, 2012)

Suez Canal University (<http://scuegypt.edu.eg>) založena roku 1976. Vyučuje obor *Library and Information*. (Suez Canal University, 2013)

Tanta University (<http://www.tanta.edu.eg>) založena roku 1962. Vyučuje obor *Documents and Libraries*. (Tanta University, 2013)

Asociace a jiné

Egyptian Library Association (ELA - <http://www.elaegypt.com>) vznikla 12. února, 1985. Snaží se o těsnější vazby mezi knihovníky, o standardizaci, o šíření vědeckých a odborných studií v oboru, vydávají časopis a také pořádají školení a kulturní výlety a akce. (Egyptian Library Association, 2013)

Egyptian Libraries Network (www.egyptlib.net.eg) – je webová stránka, jež je takovým rozcestníkem egyptských knihoven - je na ní možno vyhledávat ve všech katalozích těchto knihoven zároveň, také obsahuje databázi egyptských knihoven, knihovníků a vydavatelů. (Egyptian Libraries Network, 2009)

Shrnutí

Egypt má mimo bohaté historie, a zajímavých knihoven, nejvíce škol s IVK ze všech zemí arabského světa.

Ačkoliv je tolik škol, zabývajících se tímto oborem, kvalita není dostačující. Do konce roku 2010 se Egypt stále potýkal s cenzurou Mubarakova režimu. Školy neměly aktuální učebnice, nastal i problém s nedostatkem profesionálů, navíc se na školách vyučovaly předměty, které byly přespříliš teoretické a nepřinášely žádný užitek. K nadšení studentů nepřispíval ani fakt, že knihovníci jsou širokou veřejností vnímáni jako pouhý knihovnický personál, co řadí knihy do poliček. (Magdy, 2011)

Alexandrijská univerzita se v nastalém demokratickém režimu však chytila příležitosti a snaží se situaci zlepšit. Zvedá svým studentům sebevědomí ohledně knihovnické práce, učí je o historii knihovnictví, o důležitosti knih a informací a o budoucnosti knihovnického povolání. Také zlepšuje trénink a kvalifikaci tím, že se snaží informovat studenty o nových technologiích, učí je na počítačích, organizují semináře, posílají studenty na praxi, aby se seznámili s profesionály, a aby je zároveň poučili o novinkách v oboru, a doporučují studentům připojit se k ELA. I Alexandrijská knihovna začala nabízet kurzy zdarma (o bibliografii, vyhledávání v databázích či na internetu, MARC 21) za účelem zlepšení úrovně. (Magdy, 2011)

Ze všech arabských zemí je na tom i tak Egypt v této oblasti nejlépe.

Irák

Historie

První knihovny existovaly v Iráku (tehdejší Mezopotámii) již od roku 4000 př. n. l. Nejranější psané záznamy na hliněných tabulkách pocházejí od Sumerů, Asyřanů a Babyloňanů. V Nippuru bylo nalezeno více než 60 000 hliněných tabulek kolem roku 1900. Pocházejí ze sumerského období (4000 př. n. l.) a částečně i z babylonského období (3000 př. n. l.), a tvořily velkou chrámovou sbírku sloužící jako knihovna a archiv. Další sbírka hliněných tabulek byla objevena v Ninive, a je známa jako Aššurbanipalova knihovna a pochází ze 7. stol. př. n. l. Ve středověku za Abbásovské dynastie v hlavním městě Bagdádu bylo postaveno 63 knihoven, obsahujících velké množství knih a rukopisů. Většina z nich byla otevřena jak pro studenty, tak pro veřejnost. Další knihovny byly i v Basře a Kufě. Irácké knihovny nejvíce trpěly za války v roce 1991, a poté při americké invazi v roce 2003. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

The Iraq National Library and Archive (Dar al-Kutub wa al-Watha'Iq - <http://www.iraqnl.org/wpeng/>) má velmi pohnutý osud. Byla založena roku 1920 v Bagdádu. Nejdříve se jí říkalo Baghdad Peace Library, v roce 1929, kdy knihovna čelila finančním problémům, byla její sbírka přesunuta do školy al-Mamooria, kde se knihovna přejmenovala na al-Maktabatil Aammah (neboli Veřejná knihovna). V 50. letech 20. století se začalo jednat o tom, že by se novou národní knihovnou mohla stát Bagdádská veřejná knihovna, a roku 1961 se tak stalo. Na počátku 70. let začala být knihovna již přeplněna knihami, a proto roku 1977 dostala novou budovu. V roce 1987 byla sloučena s národním archivem. Od roku 1979, kdy se k moci dostal Sadám Husajn, počala knihovna upadat. Jelikož Husajn promrhal peníze ze státního rozpočtu ve válce, nezbyly peníze na mnoho důležitých institucí, které na začátku a během války stagnovaly. To nejhorší se ale stalo v dubnu 2003 při americké invazi do Iráku, kdy byla knihovna vypálena a vyrabována. Zapálena byla záměrně, protože obsahovala cenné dokumenty např. o baasistickém režimu z roku 1958-1979 a o baasistických soudních procesech. Dále během války zmizely dokumenty o iráckých vztazích se sousedy (Írán, Sýrie, Jordánsko, Saudská Arábie) včetně dokumentů o ottomanské nadvládě, britské okupaci, atd. Před zničením knihovna obsahovala 417,000 knih, 2,618 seriálů a kolekci 4,412 vzácných knih a rukopisů. Zničeno z toho bylo 60% z celku všech archivních materiálů, 25% knih, novin, vzácných knih a mnoho historických fotografií a map. Po válce se knihovna začala

pomalu obnovovat a už od roku 2007 se o ní dá znovu mluvit jako o plnohodnotné knihovně. S restaurováním pomohlo i české Ministerstvo kultury, které zafinancovalo dvouměsíční kurz pro čtyři irácké archiváře, jelikož pracovníci nemají zkušenosti ani vzdělání z oblasti prezervace a konzervace. (Eskander, 2006)

Obrázek 3 – Irácká národní knihovna v roce 2003 – (Sparrow, 2009)

The Central Library of the University of Baghdad (<http://www.clib.uobaghdad.edu.iq/>) byla založena roku 1959 a její knihovny sloužící pro 28 kolejí jsou nejstarší a nejobsáhlejší. Celkově obsahovaly 750 000 svazků, 5 700 periodických titulů a 49 000 dalších předmětů (např. mapy, mikrofiše a audio nahrávky). Převládající jazyk je arabština a angličtina, vyskytující se zde ale i menší sbírky v jiných jazycích. (Baghdad University, 2011)

The Central Library of Mosul University (<http://libcentral.uomosul.edu.iq/>) a jejich 14 kolejních knihoven obsahovaly více než 250 000 knih, 2 800 titulů periodik a 16 000 dalších dokumentů. Byla to nejlépe vybavená univerzitní knihovna v zemi poskytující např. i online vyhledávací služby. (Central Library, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Al-Mustansiriya University (<http://www.uomustansiriyah.edu.iq>) byla založena roku 1227 a je jednou z nejstarších univerzit na světě. Obor *Information and library science* se vyučuje na College of Arts. (The University of Mustansiriya, 2013)

University of Mosul (<http://uomosul.edu.iq>) byla založena roku 1967 a je jednou z největších univerzit na Blízkém Východě. Obor *Library and information science* byl založen během let 1995-1996 na College of Arts. (University of Mosul, 2013)

University of Basrah (<http://www.uobasrah.edu.iq>) byla založena roku 1964, roku 1984 se otevřel obor *Library and information science* na College of Arts. (University of Basra, 2012)

Asociace a jiné

Iraqi Libraries Network (<http://iraqlib.net>) je web, který má za cíl znovu oživit knihovnictví v Iráku. Obsahuje důležité informace ohledně institucí, kurzů a workshopů, kde knihovníci mohou získat další vzdělání, informace o iráckých knihovnách, statistiky, novinky atd. (Iraqi Libraries Network, 2013)

Existují i zmínky o **The Iraqi Library Association**, jež byla založena roku 1968 v Bagdádu (Wedgeworth, 2003). Není však známo, zda funguje dodnes.

Shrnutí

Pro irácké knihovnictví byla největší ránou americká invaze v roce 2003, kdy se všechny dosavadní snahy vrátily zpět na nulu. Tento stav se však zlepšuje, a pomalu se dostává i nad úroveň před rokem 2003. Irák se i tak může chlubit bohatou historií, třemi univerzitami vyučujícími IVK a jednou knihovnickou asociací.

Jemen

Historie

Starověcí obyvatelé Jemenu vytvořili speciální psací systém Musnad v 10. stol. př. n. l., používal se na celém Arabském poloostrově až do 6. stol. n. l. jako hlavní psací forma. (South Arabian, 2012)

Vybrané knihovny

Bývalá **národní knihovna** byla založena roku 1968 v Sana´á. Byla zaplněna knihami, které byly dovezeny z paláců zaniklých království.

Z těch byly dovezeny i arabské rukopisy, které ovšem skončily v jiné významné knihovně – **Library of the Great Mosque** – také v Sana´á, která je teď také národní knihovnou. Obsahuje více než 7 000 arabských rukopisů, včetně nejstarších exemplářů Koránu a další rarity. (Suarez, 2010)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Sana'a University (<http://www.suye.ac/>) byla založena roku 1970 jako první univerzita v Jemenu. Nachází se v hlavním městě Sana'a a má 17 fakult. Má katedru *Librarianship and Information Science*. Univerzitní knihovna byla založena roku 1971 s finanční pomocí kuvajtské vlády. (Sana'a University, 2012)

University of Aden (<http://www.aden-univ.net>) byla založena roku 1970 v Adenu. Na filozofické fakultě založené roku 1995 se vyučuje obor *Librarianship and Information Science*. (Aden University, 2010)

Asociace a jiné

Yemeni Association for Library and Information (<http://www.yali.4t.com/>) byla založena roku 1963 a sídlí v Sana'a. Cíle má podobné jako AFLI. (Yemeni Association, 2007)

Shrnutí

Jemen patří k rozvojovým, a tudíž chudším zemím. Jejich národní knihovna nemá webové stránky ani online katalog. Díky oborové asociaci, a výuce na dvou univerzitách, ale aspirují k pokroku.

Jordánsko

Historie

Do 50. let 20. stol. v Jordánsku nebyly žádné velké knihovny, jen malé sbírky v patnácti školních knihovnách. První z nich byla založena roku 1926 ve škole al-Salt. Moderní knihovny se začaly zakládat po návštěvě Unesca v roce 1955. První byla Amman Public Library v roce 1960, dále knihovna v University of Jordan v 1962 (Wedgeworth, 2003) a roku 1963 byla založena Jordan Library Association. (Jordan Libraries and Information Association, 2012)

Vybrané knihovny

National Library of Jordan (<http://www.nl.gov.jo>) byla založena roku 1994 v Ammánu. Obsahuje hlavně knihy v arabštině a angličtině, ale i v jiných jazycích. (Department of the National Library, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

University of Jordan (<http://educational.ju.edu.jo>) byla založena roku 1962 v Ammánu. Oddělení *Library and Information Science* bylo založeno v roce 2006 na Faculty of Educational Sciences a nabízí nejkompaktnější vzdělání v tomto oboru v zemi. Univerzita má

také velmi obsáhlou knihovnu (funguje od roku 1962), jež čítá celkem 1 020 972 svazků. (The University of Jordan, 2012)

University of Philadelphia (<http://www.philadelphia.edu.jo>) byla založena roku 1989 v Ammánu. Oddělení *Library and Information Science* spadá pod Faculty of Administrative and Financial Sciences. Univerzita má také knihovnu, jež obsahuje více než 118 437 dokumentů. (Philadelphia University, 2013)

University of Zarqa (<http://zu.edu.jo/>) je soukromou univerzitou, byla založena roku 1994 ve městě Zarqa, rovnou s oddělením *Library and Information Science* na Faculty of Education. (Zarqa University, 2010)

Asociace a jiné

Jordan Libraries and Information Association (JLIA - <http://www.jlia.org/>) byla založena již roku 1963 v Ammánu za účelem zlepšování knihovnických a informačních poboček, zvyšování kvalifikace pracovníků, shromažďování, produkce a vydávání studií o oboru atd. JLIA se zasloužila o rozvoj knihoven i v jiných zemích, jak arabských, tak i nearabských. Momentálně má 1557 členů (Jordan Libraries and Information Association. Comprehensive guide, 2012). Také jako první v Jordánsku začala provozovat kvalifikační kurzy pro knihovníky a informační pracovníky (dokonce ještě dříve než se knihovnictví začalo vyučovat na University of Jordan). Od vzniku asociace jejich kurzy prošlo na 4309 účastníků. (Jordan Libraries and Information Association, 2012)

Shrnutí

Jordánsko patří k pokrokovějším zemím ohledně situace v oboru. Má svojí vlastní národní knihovnu, asociaci a obor IVK se vyučuje na třech univerzitách, které mají i obsáhlé knihovny. Díky JLIA má Jordánsko potřebné zázemí k dalšímu rozvoji.

Katar

Historie

Moderní dějiny katarských knihoven započaly teprve až s National Library of Qatar, jež také zřídila pobočky veřejných knihoven po celé zemi dle egyptského modelu. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Dar al-Kutub al Qatariyya – National Library of Qatar (<http://www.qnl.qa/>) je jedna z nejstarších národních knihoven Perského zálivu. Byla založena roku 1962 v městě

Doha, když se sloučila veřejná knihovna s knihovnou Ministerstva školství, od tohoto data se také dá uvažovat o vzniku moderního knihovnictví v Kataru. V roce 2014 se však knihovna bude stěhovat do nové moderní budovy, která má za úkol přivést více návštěvníků. Nová knihovna má již moderní webové stránky s katalogem založeném na platformě Encore, zajišťuje přístup k různým databázím a e-knihám a do budoucna plánuje poskytnout 1 200 000 knih, 500 000 e-knih, časopisy a noviny a speciální sbírky (jako je např. Arab and Islamic Heritage Library, která byla k nové knihovně připojena roku 2011). (Qatar National Library, 2013)

Obrázek 4 – vizualizace nové Národní knihovny– (Qatar National Library, 2013)

Qatar University Library (<http://library.qu.edu.qa>) byla založena roku 1973. Obsahuje fyzicky 53 563 arabských titulů, 61 572 anglických titulů, celkem 278 389 titulů, ve virtuálním prostoru má knihovna přístup k 80 databázím, 50 000 e-časopisů a e-novin a 106 000 e-knihám. Zajímavé je, že knihovna má svou kolekci rozdělenou do dvou pater, jedno patro je určeno pouze pro muže a druhé pro ženy. (The Library, 2013)

Asociace a jiné

Qatar Libraries Special Interest Group (<http://qlibgroups.wordpress.com>) je weblog určený katarským knihovníkům. Založil ho Brett Williams, který je systémový knihovník na College of the North Atlantic. (Qatar Libraries Special, 2010)

Shrnutí

Ač je náš obor v Kataru relativně nový, má dobré začátky. Životní úroveň obyvatel je srovnatelná se Západní Evropou, a proto si vláda může dovolit investovat více do kultury.

Zářným příkladem je nová budova národní knihovny vybavená nejnovějšími technologiemi. V Kataru se ale obor IVK nevyučuje na žádné univerzitě. Studenti se školí v okolních zemích či sem přicházejí za prací zahraniční knihovníci. Zemi také chybí vlastní asociace.

Kuvajt

Historie

První knihovnou v zemi byla Národní knihovna (o ní níže). Školní knihovny byly budovány od roku 1960, důležitým zlomem bylo založení Kuwait University v roce 1966. Mnoho knihoven bylo poškozeno či zničeno během krátké okupace Kuvajtu iráckými vojsky v letech 1990-1991. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

První knihovna byla založena již roku 1922. Říkalo se jí The Domestic Library. Počáteční sbírku obdržela od Kuwait Charity Society Library, která byla založena roku 1913. Po pěti letech byla přestěhována do školy Al-Amadiyah. V roce 1936 byla postavena nová budova, která byla připojena k Oddělení veřejného vzdělávání. Od roku 1958-1976 sídlila knihovna na Amman street, poté byla přesídlena do školy Al-Mutanabbyho v Salhiyeehu. V roce 1979 byla knihovna připojena k Národní radě pro kulturu, umění a literaturu. Stále tu však byla potřeba vybudovat pořádnou Národní knihovnu a tak byli povoláni dva britští experti a v roce 1990 byl návrh na stole. V roce 1990 však přišla také Irácká invaze a knihovna byla téměř kompletně zničena, vyrabována a část obsahu bylo odvezeno do Bagdádu. S pomocí UN se však část sbírek později vrátila. Důležité dokumenty týkající se kuvajtského národního dědictví byly bohužel zničeny či ztraceny. Postavení knihovny podle nového plánu bylo na mnoho let odloženo, protože stát se soustředil hlavně na znovuoobnovení státu. V roce 1994 započala restaurace knihovny. V dnešní době knihovna pracuje na digitalizaci svých sbírek a nová budova knihovny již stojí – **National Library of Kuwait** (<http://www.nlk.gov.kw>) (National Library of Kuwait, 2006)

Obrázek 5 – National Library of Kuwait (National, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

University of Kuwait (<http://www.kuniv.edu>) byla založena roku 1966. Obor se vyučuje na *Department of Library and Information*, jež spadá pod Faculty of Social Sciences – oddělení bylo založeno roku 1996. Univerzita má 8 poboček knihovny (<http://library.kuniv.edu.kw>), celkem obsahují 267 912 titulů, 393 563 svazků arabských i nearabských monografií, 1233 originálních rukopisů, 14 885 rukopisů na mikrofiších. Knihovna umožňuje přístup k 64 databázím a 10 000 e-knih, 1 643 tištěných časopisů a 783 online časopisů. (Kuwait University, 2009)

Asociace a jiné

Library and Information Association of Kuwait (LIAK - <http://www.liak.org.kw/>, <https://www.facebook.com/pages/Library-Information-Association-of-Kuwait/213937565592>) byla založena roku 2005. (Library and Information Association Kuwait, 2010)

Z Kuvajtu také pochází autor, který je dle analýzy ve Web of Science nejvíce publikačně činným v oboru. Jedná se o **prof. Sajjad ur Rehmana**, který momentálně působí na University of Kuwait. Pracoval 10 let na vrchních pozicích v celkem pěti akademických a speciálních knihovnách, jako akademik byl na pěti školách Informační vědy a knihovnictví (IVK), od roku 1992 je profesor. Mezi jeho hlavní zájmy patří vzdělávání v IVK, informační služby, výzkum IVK a informační management. (Faculty Profile, 2013)

Shrnutí

Kuvajt byl také jednou ze zemí postižených válkou, před níž byl nejbohatším státem v oblasti. Momentálně se stále zotavuje, ale již se věnuje i kulturním odvětvím. Je to malá

země s pouze 3,735,000 obyvatel, díky tomu obor IVK stačí být vyučován pouze na jedné univerzitě – University of Kuwait. Země má svojí oborovou asociaci.

Libanon

Historie

V Libanonu mají knihovny dlouhou tradici. Na mnoha místech, kde se vedou archeologické vykopávky, byly nalezeny známky knihoven, např. Baalbek, Tyre, Sidon, Tripolis a Byblos. Zajímavostí je, že v Libanonu se v St. John Monastery ve městě Khonchara nachází úplně první tiskařský stroj na Blízkém Východě, tento klášter má také sbírku téměř 1000 rukopisů v arabštině a řečtině (momentálně se provádí její digitalizace). (Ongoing preservation work, 2012) V době klášterů měl v Libanonu totiž skoro každý klášter svojí knihovnu. Nejznámější jsou Holy Savior, založen roku 1711 blízko Sidonu a Salvatorian Monastery v Khonchaře, založený roku 1696, oba řecko-katolické. Mikrofilmový projekt z roku 1970 zaznamenal všechny sbírky z klášterů; mikrofilmy byly uloženy v American University of Beirut.

Moderní knihovnictví v Libanonu počalo v 19. stol. spolu s akademickými knihovnami. První byla založena Syrian Protestant College (jež se později stala American University of Beirut) v roce 1866 a French Saint Joseph College v roce 1881. Nejvíce knihoven v Libanonu bylo založeno v polovině 60. let v Bejrútu nebo v okolí, na venkově knihovnické služby skoro neexistovaly.

Mnoho knihoven bylo zničeno v roce 1975 za občanské války mezi muslimy a křesťanskými araby. Největší ztráty měla Národní knihovna a Lebanese Center for Documentation and Research. Ty knihovny, jež zbyly, byly postiženy ztrátou zaměstnanců, pozastavenými příjmy, inflací a devalvací lokální měny. Tyto faktory pozastavily chod více než 80 procent existujících knihoven. Na druhou stranu ale válka přinesla i to, že politické strany začaly zakládat kulturní centra za účelem propagace jejich ideologií. Tyto centra často obsahovala knihovny a publikovala i bibliografie. Pořádaly se i knižní veletrhy ve velkých městech. V roce 1991 libanonská vláda založila Ministerstvo kultury, jejímž jedním z cílů byla právě propagace knihoven. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

National Library of Libanon (<http://www.culture.gov.lb/etablisements-publics/index.php?356960533>) byla založena roku 1935 díky daru vikomta Phillippa de Tarazi, který obsahoval 20,000 knih a 3,000 rukopisů. Byla přidružena k Ministerstvu

národního vzdělávání. V roce 1937 byla knihovna v budově Parlamentu a obsahovala již 32,000 knih. V roce 1975 knihovna obsahovala již na 200,000 knih/rukopisů. V roce 1993 byla knihovna pod správou Ministerstva kultury a vyššího vzdělávání. K Národní knihovně byla přiřazena budova Právnické fakulty a politických věd v Sanayehu. Nakonec přeci jen vznikla potřeba nové budovy knihovny a její základní kámen byl položen 15. května, 2009. (The National Library, 2013)

American University of Beirut libraries (<http://www.aub.edu.lb>) (založeny roku 1866) sestávají ze dvou hlavních knihoven – University Libraries a Saab Memorial Medical Library. University Libraries mají dlouhou tradici a bohatou sbírku dokumentů. Sbírká sestává z 587 778 svazků, 923 titulů periodik, přístup k 57 679 elektronickým časopisům v 206 databázích. Obsahuje také 1 139 340 audiovizuálních dokumentů ve všech formátech. Archivy poté skladují 1 398 rukopisů, z nichž některé jsou velmi vzácné. Knihovny jsou plně automatizované. (American University of Beirut, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Lebanese University (<http://www.ul.edu.lb/>) byla založena roku 1951, a je jedinou veřejnou univerzitou v Libanonu. Náš obor má vlastní fakultu - *Faculty of Information and Documentation*. (Université Libanaise, 2009)

University of Balamand (<http://www.balamand.edu.lb>) založena roku 1981. Na Faculty of Arts and Social Sciences vyučuje obor *Library and Information Science*. (University of Balamand, 2013)

Asociace a jiné

Assabil Association (plné znění Assabil, the Friends of Public Libraries - <http://www.assabil.com>) byla založena roku 1997 v Bejrútu, aby podporovala veřejné knihovny podle Public Library Manifesto, vydaných roku 1994 společnostmi UNESCO a IFLA. Hlavní cíle jsou budování, rozšiřování a podporování sítě veřejných knihoven v Libanonu, sponzorování kulturních událostí, které povzbudí větší návštěvnost knihoven, podporování produkce knih a edukačních materiálů v arabštině (hlavně pro děti). (Assabil, 2013)

Lebanese Library Association (LLA - <http://www.llaweb.org/>, <https://www.facebook.com/pages/Lebanese-Library-Association/356963697683926>) byla založena roku 1960 v Bejrútu. Její cíl je vylepšit knihovnický standard a podpořit vědecký a literární výzkum v Libanonu. LLA organizuje semináře, konference a knižní veletrhy.

Spolupracuje s dalšími organizacemi v nadnárodní úrovni. (Lebanese Library Association, 2007)

Shrnutí

Libanon se po válce v oblasti knihoven velmi zotavil. Má dokonce dvě knihovnické asociace, novou národní knihovnu a obor se vyučuje na dvou univerzitách. V knihovnické historii zde také figurují křesťanské řády. V porovnání s ostatními zeměmi patří Libanon v oboru k vyšší třídě.

Libye

Historie

Libye pamatuje již knihovny starověku, za povšimnutí stojí knihovna v Kyréně, postavená řeckou civilizací, dále zde vzniklo i mnoho římských knihoven. Díky geografickému umístění přes Libyi cestovalo mnoho vzdělanců, kteří křižovali islámský svět tam a zpět. Kvůli tomu se lidé začali zajímat o vědu a čtení. Největší knihovna v Jaghboub obsahovala kolem 40 000 svazků, velká část z nich byly manuskripty (zbytek sbírky – kolem 1 000 kusů – je v současnosti uchován v Central Library v Garyounis University)

Roku 1911 byla založena knihovna v Tripolisu, která obsahuje mnoho vzácných knih, dokumentů a archivů. Další byla založena roku 1914 v Kyréně, jež obsahuje více než 10 000 vzácných knih v různých jazycích. Ostatní knihovny byly založeny hlavně za náboženskými účely, tam kde nebyly žádné veřejné knihovny. Tyto sbírky obsahují hlavně arabskou a islámskou literaturu. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

National Library of Libya (<http://www.nll.org.ly>) sídlí v Bengházi a funguje od roku 1979. Má 150 000 svazků. Od roku 2013 poskytuje i digitální služby. (National Library of Libya, 2013)

University of Benghazi Library byla založena roku 2002 a obsahuje 295 000 svazků – je největší knihovnou v Libyi. (University of Benghazi, 2012)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

University of Benghazi (<http://www.uob.edu.ly>) byla založena roku 1955. Na Faculty of Arts se vyučuje obor *Library and Information Science*. (University of Benghazi, 2012)

Shrnutí

Libye má na svou velikost (i když většinu území tvoří poušť) velmi malý počet knih v knihovnách, i univerzit, kde se obor vyučuje - asociace nemá žádné. V roce 2011 zde také proběhla občanská válka, jež měla za důsledek rabování muzeí.

Maroko

Historie

Maroko bylo střediskem středověké islámské kultury, nejdůležitějšími centry vědění byla mešita Qarawiyyin ve městě Fez, která obsahovala tři knihovny – neprestížnější z nich byla založena roku 1349 sultánem al Mutawakkil Abu Inanem, další důležitá sbírka vzácných rukopisů byla uložena ve Velké mešitě v Tétouanu. (Stam, 2001)

Moderní knihovnické služby se datují teprve od 20. století. Do té doby (nezávislost Maroko získalo přesně roku 1956) Maroku vládly francouzské a španělské autority. Roku 1920 v Rabatu byla zřízena Bibliothèque Générale et Archives de Maroc (BGA), její sbírka pocházela ze začátku hlavně z Moroccan Institute of Higher Studies, poté si vyvinula vlastní humanitní, vědeckou a obecnou sbírku, hlavně pro evropské čtenáře. Od roku 1926 získala postupně funkce národní knihovny, sloužila jako administrativní archiv a dohlížela na veřejné knihovny. V roce 1990 již měla 300 000 svazků, 7 400 periodik a 30 000 rukopisů. Publikuje i národní bibliografii.

Španělským ekvivalentem BGA je Tétouan General Library, jež byla založena roku 1939. Obsahem se specializuje hlavně na okolí, a obsahuje nejvíc španělských a arabských svazků, celkem 60 000 svazků, 2 200 periodik a 1 500 rukopisů. Její archivy obsahují přes 80 000 historických a administrativních dokumentů a 35 000 fotografií. Má na starost veřejné knihovny v Asilah, Larache, Ksar el Kebir a Tangier.

Po prohlášení nezávislosti na sebe vzalo Ministerstvo kultury zodpovědnost za knihovny. V roce 1990 se rozhodlo, že se založí národní knihovna nezávislá na BGA. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Bibliothèque nationale du Royaume du Maroc (www.bnrm.ma) je pokračovatelem BGA a oficiálně byla založena roku 2008. Obsahuje celkem 400 000 svazků, 60 000 volně přístupných, zbytek ve skladu. Má v péči také cennou sbírku 33 000 rukopisů, nejstarších z 8. století a nejmladších z 20. století. Většina z nich je v arabštině, zbytek hebrejsky, berbersky a persky. (Bibliothèque nationale du Royaume, 2012)

Obrázek 6 – Bibliothèque nationale du Royaume du Maroc (UNE NOUVELLE, 2008)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

École des sciences de l'information (ESI - <http://www.esi.ac.ma/>) sídlí v Rabatu od roku 1974 a je to škola zaměřená přímo na Informační vědu a knihovnictví. Má také knihovnu s více než 23 000 knih. (ESI, 2013)

Asociace a jiné

Association Nationale des Informatistes (ANI - <http://www.ani.org.ma/>) byla založena roku 1972. Hlavním cílem je sjednotit informační vědce a specialisty a zlepšit úroveň informační vědy v Maroku skrze konference, diskuze, semináře a vzdělávací programy. (Meinhold, 2010)

Shrnutí

Obor Informační věda a knihovnictví v Maroku je rozšířen pouze průměrně. Nevyučuje se na žádné univerzitě, má ale vlastní školu. Národní knihovna (i když s ne příliš velkým počtem knih) a oborová asociace fungují. Knihovnictví bylo hojně ovlivňováno španělskými a francouzskými vlivy.

Mauritánie

Historie

Národní knihovnický systém byl zřízen zákonem z 10. července, 1962. Zákon nařizuje založení národní konzervační knihovny, jež by uchovávala všechna díla, která jsou či byla vytištěna v Mauritánii, dále založení veřejných a školních knihoven, a studijních knihoven pro účely univerzit, institucí, laboratoří a jiných. (Wedgeworth, 2003)

V centru starého města v Chinguetti sídlí 5 knihoven, uchovávajících 3 450 středověkých rukopisů obsahujících texty z Koránu a různé vědecké práce. (Campaign Launched, 1999)

Vybrané knihovny

Nouakchott National Library byla založena roku 1965. V 80. letech její sbírka obsahovala 10 000 svazků a 4 000 rukopisů. (Wedgeworth, 2003)

Shrnutí

Situace v Mauritanii ohledně oboru není dobrá, příčinou je špatná ekonomická situace země. Nejsou zde žádné univerzity, vyučující obor, ani asociace. Národní knihovna ani nemá webové stránky.

Omán

Historie

Sociální a ekonomický rozvoj se stal záležitostí vlády od roku 1970, kdy ho schválil Sultan Qaboos bin Said. Od roku 1977 probíhá konzervace předpokládaných 35 000 rukopisů ze soukromých sbírek. V roce 1985 jich bylo shromážděno 4 500 na Ministerstvu národního dědictví a kultury, které také obsahuje Documentation Center, jež se věnuje uchovávání současných zdrojů informací o sultanátu. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Sultan Qaboos University Main Library (<http://www.squ.edu.om/mainlibrary/tabid/1337/Default.aspx>) byla založena roku 1986 a je největší a národní knihovnou v Ománu. Pojme na 600,000 svazků a zároveň v ní může být 2,000 návštěvníků. Knih však obsahuje 172 696, z toho 65 365 elektronických, 452 arabských periodik, 34 070 anglických periodik, 36 databází, 8 340 audiovizuálních dokumentů a 1 004 000 akademických prací, z toho 1 000 000 digitálně. Provozují i službu Ask a Librarian. (Main Library, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Sultan Qaboos University (<http://www.squ.edu.om/>) byla založena roku 1986. Oddělení *Librarianship and Information* bylo založeno roku 1987. (Sultan Qaboos University, 2013)

Asociace a jiné

Omani Library Association (<http://www.omanlib.org>) byla založena 4. září 2007 (National Library Association is born, 2007). Cíle jsou posílení vazeb mezi informačními

pracovníky prostřednictvím pořádání vědeckých symposií, seminářů a konferencí, podpora a rozvoj knihoven a informačních organizací a poskytování poradenství. (Oman Libraries Association, 2013)

Shrnutí

Stav knihoven Ománu se o mnoho zlepšil od roku 1992, kdy Omán trpěl nedostatkem profesionálních knihovníků, dobře vybavených knihoven a absencí knihovnické organizace. (Al-Mufaraji, 1992) Teď je zde již asociace i univerzita vyučující obor IVK. Ekonomika Ománu je také velmi dobrá, proto by se situace do budoucna měla ještě více zlepšovat.

Palestinská autonomie

Historie

Palestině chybí Národní knihovna, protože její statut nezávislého státu je diskutabilní a je předmětem diskuzí v mezinárodním společenství. Izraelská Národní knihovna v Jeruzalémě ale vlastní 8 000 svazků knih v arabštině, jež kdysi patřily Palestincům. (Stam, 2001) Knihovny jsou hlavně součástí univerzit, existují však také veřejné (městské) knihovny, které často plní i funkci komunitního centra. Ke klasifikaci používají Deweyho desetinné třídění.

Vybrané knihovny

Al-Aqsa Mosque library – existuje již od roku 1923, na nynějším místě v jeruzalémské mešitě Al-Aqsa se nachází od roku 2000. Doufalo se, že ponese stejný význam jako Národní knihovny v okolních státech. Sbíрка obsahuje hlavně dokumenty, zabývající se islámskými a arabskými studiemi. Dělí se na rukopisy a publikovaná díla. K rukopisům mají přístup pouze vědci (I když se uvažuje nad digitalizací - či snad dokonce již probíhá.) Přístup ke knihovně celkově je ale poněkud problémový.³ (Natsheh, 2001)

³ Sama jsem měla možnost navštívit komplex al-Haram al-Sharif na Chrámové hoře, ve kterém se knihovna nalézá. Bylo to mimo návštěvní hodiny pro turisty, které nebývají často. Musela jsem projít několika kontrolami vydávajíc se za věřící s podporou jednoho téměř místního obyvatele. Nejdříve nás zastavil izraelský voják, a ptal se, proč chceme navštívit dané místo, kontroloval pasy a ptal se na různé kontrolní otázky. Když jsme prošli přes první kontrolu, přichází kontrola místních, kteří hlídají, aby se dovnitř nedostali žádní nevěřící či lidé, kteří by mohli narušovat pořádek vevnitř komplexu. Pro Palestince, kteří pocházejí ze Západního břehu, je dostat se k tomuto komplexu téměř nemožné kvůli nespočetnému množství „checkpointů“ (kontrolní místa, kde se prověřují povolení a pasy každého průchozího), kterými by museli projít – což není vůbec snadné, ne-li nemožné.

Dále jsem navštívila i dvě knihovny v Betlémě a vyzpovídala místní knihovnice (více v příloze):

Al-Quds Open University (<http://www.qou.edu>) má mnoho poboček po celém palestinském území. Všechny jsou vybaveny i knihovnami, buď malými, nebo většími. Např. v Gaze a v Betlémě je centrální knihovna, která získává knihy z místních a mezinárodních výstav. (Al-Quds Open University, 2013)

The Arab American University Library (<http://portal.aauj.edu/lib/index.jsp>) byla založena roku 1997, sídlem v Jeninu a obsahuje 60,000 knih v arabštině i jiných jazycích. Pojme 300 lidí najednou a je vybavena počítači určenými k vyhledávání knih a článků. Počet návštěvníků denně je 600-700. (The Arab American University Library, 2011)

An-Najah National University Library (<http://www.najah.edu/page/1767>) obsahuje dokonce 201,000 svazků ve všech možných jazycích a má předplaceno 2,200 elektronických a tiskových seriálů. (Al- Najah National University, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Universal Studies Academy (<http://www.usacademy.org/>) je soukromá univerzita, sídlí v Gaza City od roku 2001 a vyučuje obor *Libraries & Information Science* na College of Arts and Letters. (Universal Studies Academy, 2013)

Asociace a jiné

Palestinian Library and Information Consortium (PALICO) je palestinské sdružení knihoven a informací, má 17 členů (univerzitní knihovny) a hlavní aktivity jsou licencování elektronického obsahu, poradenství ohledně Open Access a intelektuálního vlastnictví, výuka a trénink, digitální služby a služby sjednocování katalogů (Palestine, 2013).

Palestinian Library and Information Association (PLIA - <http://www.plia.ps/>) byla založena roku 1960 knihovnou v Nábulu, kde fungovala až do roku 1967, kdy její činnost byla zakázána v důsledku okupace Palestiny. Od roku 1994 je však znovu v provozu, sídlí v Jeruzalémě, pobočku má i v Ramalláhu. (Meinhold, 2010)

Pontifical Mission Library Bethlehem (<https://www.facebook.com/pages/Pontifical-Mission-Library-Bethlehem-/206340032725291>) byla založena roku 1975 jako první knihovna na Západním břehu.

Beit Jala Public Library – je veřejná městská knihovna, jež obsahuje 22 000 knih v arabštině a angličtině a 5 000 dětských knih.

Shrnutí

Palestina trpí hlavně díky politické situaci. Bojuje však statečně, a přes chudobu a téměř neexistenci vládních struktur, má, jak univerzitu vyučující obor, tak dokonce dvě oborové asociace. I tak má před sebou ale stále dlouhou cestu k dokonalosti.

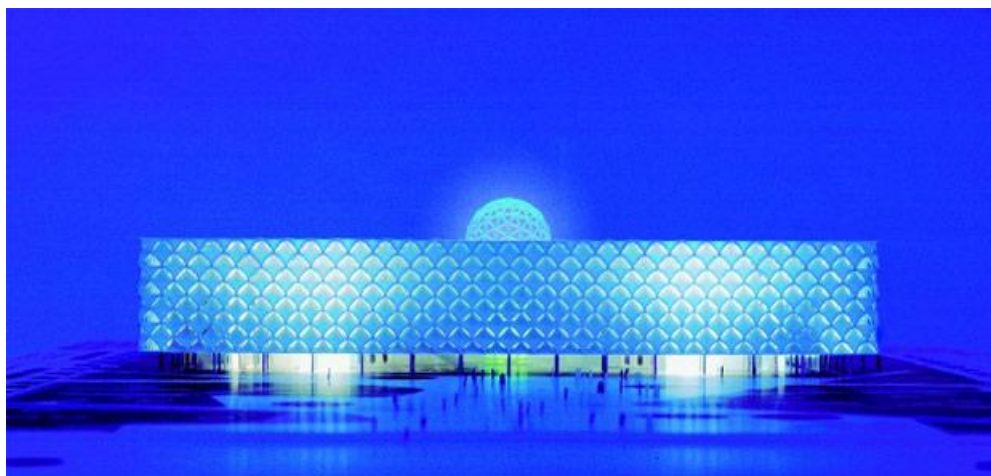
Saúdská Arábie

Historie

Rané knihovny byly zakládány hlavně ve dvou svatých městech, Mecce a Medině. Významné jsou sbírky z Great Mosque of Mecca a z Prophet's Mosque v Medině. Jiné typy knihoven byly zakládány až po druhé světové válce. První důležitou veřejnou knihovnou byla Dar al-Kutub al-Wataniyah (Národní dům knihy), založena v Rijádu v roce 1968. (Wedgeworth, 2003) Před rokem 1996 však univerzity čelily problémům s nedostatkem učebnic v arabském jazyce, a nedostatečnou informovaností studentů ohledně oboru, kvůli čemuž se na něj hlásili ze všech nejméně. (Siddiqui, 1996)

Vybrané knihovny

King Fahd National Library (<http://www.kfnl.gov.sa/>) byla založena roku 1989 v Rijádu. Roku 2011 byla připojena nová, architektonicky zajímavá, budova, která původní stavbu obkličuje v čtvercovém tvaru. Knihovna má čtyři patra a rozlohu 28000 m². Obsahuje 1,300 000 svazků a 2, 000 000 historických dokumentů. Kolekce skýtá dokumenty v 10 různých jazycích. Ve sbírce můžeme tak naleznout dokumenty psané na kůži, náhrobní desky a papyrus. Každým rokem přibývá 50, 000 dokumentů. Knihovna používá k organizaci knih Deweyho desetinné třídění. K dispozici je na jejích webových stránkách i online katalog. Vydává také tyto elektronické knihy a časopisy: Directory of Publishers, Directory of Periodicals, Saudi Writers Authority List a the Library Journal. Svoje služby dnes poskytuje 126, 387 lidem. (King Fahd National Library, 2013)

Obrázek 7 – King Fahd National Library (King Fahad, 2008)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

King Abd Al-Aziz University in Jeddah (<http://www.kau.edu.sa>) – Oddělení *Librarianship and Information* na této univerzitě bylo založeno roku 1973 jako úplně první v Saudské Arábii. (King Abdulaziz University, 2013)

King Saud University, (<http://www.ksu.edu.sa>) byla založena roku 1957. Vyučuje se zde obor *Librarianship and Information Science*. Má také velkou knihovnu čítající na 2 065 863 dokumentů a 18 dalších poboček. (King Saud University, 2013)

Imam Mohammed ibn Saud Islamic University (<http://www.imamu.edu.sa>) byla založena roku 1953. Vyučuje se zde obor *Information studies*. (Imam Mohammed, 2013)

Umm al-Qura University (<http://uqu.edu.sa>) byla založena roku 1981, Fakulta sociálních studií, na které se nachází oddělení *Librarianship and Information*, roku 1997. (Umm al-Qura University, 2013)

University of Damman (<http://www.ud.edu.sa>) - College of Arts for girls byla založena roku 1979 a mohou ji navštěvovat pouze dívky. Vyučuje obor *Library and Information*. (Siddiqui, 1996)

Asociace a jiné

Saudi Libraries and Information Association (SLIA - <http://www.slia.org.sa>) byla založena v letech 1979 – 1980 a má v podstatě stejné cíle jako AFLI, jen se vztahují pouze na Saúdskou Arábii. Stará se o stávající pobočky, vytváří nové, pořádá semináře, vydává odborné publikace, atd. SLIA sídlí na King Saud University v Rijádu. (Saudi Libraries, 2013)

Ze Saúdské Arábie pochází dva významní autoři, dle publikační analýzy ve Web of Science. **Moid Ahmad Siddiqui**, první, co do počtu publikací v oboru ve Web of Science, je pomocným správcem v knihovně na King Fahd University of Petroleum and Minerals. Druhým je

Zahiruddin Khurshin, který je třetím nejvíce publikujícím autorem IVK v arabských zemích dle Web of Science. Do roku 2011 pracoval na King Fahd University of Petroleum and Minerals. Momentálně vydal knihu *From Kamptee To Dallas: One Information Professional's Journey Across Cultural Boundaries (India, Pakistan, Saudi Arabia, and United States)* (Khurshin, 2013), která je jeho autobiografií.

Shrnutí

Situace v Saúdské Arábii je velice dobrá. Země má dostatek knihoven, asociací a pět vzdělávacích organizací v oboru. Pozitivní známkou je i to, že zde sídlí autoři, kteří jsou v oboru světově vnímání díky jejich publikační aktivitě – Moida Ahmada Sidduqui a Zahiruddina Khurshina.

Spojené arabské emiráty

Historie

Do roku 1968 zde nebyla žádná národní knihovna, a proto bylo zřízeno Center for Documentation and Research, jež mělo suplovat funkci národní knihovny a obsahovalo více než 5 000 svazků v arabštině a angličtině. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Cultural Foundation National Library (<http://tcaabudhabi.ae/en/national-library/Pages/default.aspx>) byla založena roku 1981 v Abu Dhabi, a roku 1984 byla uvedena do provozu. Sběrka obsahuje téměř 2 miliony knih, periodik, rukopisů i elektronických materiálů. Mezi tím je zařazeno 300 000 titulů v arabštině a 100 000 titulů v jiných jazycích. Knihovna je i aktivní vydavatel a publikovala již 430 titulů z různých oborů. V roce 2007 knihovnu navštívilo 120, 000 čtenářů. Katalog je dostupný online. (Cultural Foundation National Library, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

American University in the Emirates (<http://www.aue.ae>) jako jediná v Emirátech nabízí obor *Library and information science*. Nachází se v Dubaji. (American University in the Emirates, 2012)

Asociace a jiné

Ve Spojených Arabských Emirátech jsem bohužel nenalezla více o žádných asociacích, ale narazila jsem na zajímavý projekt nazvaný **LIWA (Library Information Web Access** - <http://www.liwa.ac.ae/>), což je vlastně spojení katalogů z knihoven Higher Colleges of Technology, United Arab Emirates University a Zayed University do jednoho online katalogu. LIWA je projekt, který vznikl díky United Arab Emirates Higher Education Library Consortium. Díky tomuto propojení je k dispozici prohledávání 350 000 položek. (LIWA, 2013)

Shrnutí

Na to, jak jsou Emiráty bohatou zemí, by situace mohla být lepší. Sice je zde jen jedna univerzita s naším oborem, ale vzdělání je na velmi vysoké úrovni, stejně tak jako vybavení národní knihovny. Není zde ale žádná asociace.

Súdán

Historie

V roce 1903 byla zřízena Gordon's Memorial College pro výcvik kvalifikovaných pracovníků, kteří by pracovali ve vládě, a učili na školách. První veřejná knihovna byla založena roku 1947 ve Wadmedani. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

University of Khartoum Library – Sudan Library (<http://www.uofk.edu/>) slouží od roku 1962 jako národní knihovna Súdánu. Je největší a nejstarší. Má přes 350 000 svazků. (University of Khartoum, 2013)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

International University of Africa (<http://www.iua.edu.sd>) byla založena roku 1977 v Chartúmu a vyučuje obor *Information* na Faculty of Arts. (International University of Africa, 2013)

Neelain University (<http://neelain.edu.sd>) byla založena roku 1993 v Chartúmu a vyučuje obor *Information Science and Librarianship* na Faculty of Philosophy. (Neelain University, 2011)

El Imam El Mahdi University (<http://www.elmahdi.edu.sd>) byla založena roku 1994 v Kosti a vyučuje obor *Documentation and Librarianship* na Faculty of Philosophy. (El Imam El Mahdi, 2012)

Omdurman Islamic University (<http://en.oiu.edu.sd/>) byla založena roku 1901 v Omdurmanu a vyučuje obor *Information Science and Librarianship* od roku 1973 na Faculty of Arts. (Omdurman Islamic University, 2013)

Asociace a jiné

Sudanese Association of Libraries and Information (SALI - <http://puka.cs.waikato.ac.nz/cgi-bin/sali/library>) byla založena roku 1959 knihovnou na University of Khartoum. (Sudanese Association of Libraries and Information, 2005)

Shrnutí

V Súdánu se vyučuje náš obor na čtyřech univerzitách, což dává dobrý předpoklad do budoucna a k dalšímu rozvoji knihoven přispívá i fakt, že existuje oborová asociace. Na druhou stranu je ale Súdán politicky neklidná země.

Sýrie

Historie

Historie knihoven v Sýrii sahá až do roku 714, kdy byla založena Umayyad Mosque v Damašku, jež obsahovala sunnitské studijní materiály, včetně několika darovaných sbírek. Další důležitou knihovnou byla Qubbat al-Mal (zal. 1899), která obsahovala pergamenové kodexy a rukopisy v aramejštině, řečtině, hebrejštině, koptštině, latině a francouzštině. Tato sbírka však byla skoro celá věnována německému císaři Williamovi II. (Stam, 2001) Dalšími důležitými centry byly křesťanské arcidiecéze, které vlastnily velké sbírky rukopisů, z těchto jmenuji řecko-katolickou arcidiecézi v Aleppu (sbírky arcibiskupství a Paula Sbatha – 1 100 rukopisů), syrskou pravoslavnou arcidiecézi v Aleppu (225 rukopisů), syrskou katolickou arcidiecézi; také v Aleppu (sbírka arcibiskupství – 500 rukopisů) a syrskou pravoslavnou arcidiecézi v Homsu (400 rukopisů). (Hill Museum and Manuscript Library, 2012) Před vznikem Al-Assad National Library sloužila jako národní knihovna Al-Zaheria Library, jež byla založena roku 1882. V roce 1984 byly všechny vzácné tisky a rukopisy převezeny do Al-Assad National Library. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Al-Assad National Library (<http://www.alassad-library.gov.sy/>) byla založena roku 1984 v Damašku. Budova má 22,000 m² a má přes 133,000 svazků. Její sbírka pokrývá národní produkci knih, periodik, hudebnin, kulturních i komerčních filmů a plastik. Neknižních jednotek je kolem 12 500. Dále má knihovna 19 000 arabských rukopisů, syrských disertací a vybraných zahraničních publikací. (Al-Assad National Library, 2010)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Damascus University (<http://www.damascusuniversity.edu.sy/>) vyučuje *Knihovnictví a informační vědu* od roku 1984. Samotná univerzita byla založena roku 1923 sloučením School of Medicine (1903) a Institute of Law (1913), a je nejstarší a největší v Sýrii. Její knihovna byla převzata ze School of Medicine, proto vznikla roku 1903. Dnes obsahuje přes 169 000 svazků a 3 830 periodik. (Damascus University, 2011)

Asociace a jiné

Sdružení syrských knihoven (السورية والوثائق المكتبات جمعية) - <https://www.facebook.com/JmytAlmktbatWalwthayqAlswryt?filter=3>) bylo založeno 15. 12. 1971. Každý rok pořádá seminář v Levantu ve spolupráci s JLIA. (Jordan Library, 2012)

Shrnutí

Situace v Sýrii není příliš dobrá a nedá se počítat s tím, že se v brzké budoucnosti zlepší, hlavně kvůli občanské válce, která zde probíhá od roku 2011. Je zde sice oborová organizace, ale obor se vyučuje pouze na jedné univerzitě, což je vzhledem k počtu obyvatel málo.

Tunisko

Historie

Knihovny v Tunisku byly hojně zakládány hlavně v období 800 – 1171, a to při mešitách a školách. Mezi nejznámější patří Ibdiyya (1393), Al-Ahmadiyya (1840) a Sadiqiyya (1885). Před nezávislostí v roce 1956 se o knihovnické služby staraly kulturní instituce jako Khalduniyya Library (1909) a knihovna Al-Lakmiyya ve Sfaxu (1931). Také zde bylo omezené množství cizích knihoven, British Council (1943) a Library of the American Cultural Center (1948).

Po roce 1956 se objevila vzrůstající potřeba po službách moderních knihoven, proto byl v roce 1963 vytvořen tzv. „Čtvrtý plán: 1972 – 1976“ (později také Pátý plán) díky nimž vzniklo v Tunisku mnoho typů knihoven. (Wedgeworth, 2003)

Vybrané knihovny

Bibliothèque Nationale de Tunisie (<http://www.bnt.nat.tn/>) předtím známá také jako Francouzská knihovna, byla založena roku 1885 v Tunisu, roku 2005 se přestěhovala do větší budovy blízko Národních archivů. Její sbírka by měla mít přes 1 500 000 svazků, včetně vzácných arabských a orientálních rukopisů. (Bibliothèque Nationale de Tunisie, 2004)

Výuka oboru Informační věda a knihovnictví

Manouba University (<http://www.uma.rnu.tn>) byla založena roku 2000 v Manoubě a vyučuje *Informační vědu* (*Sciences de l'Information*) na Institut de Presse et des Sciences de l'Information, který má ovšem delší historii než samotná univerzita, byl založen roku 1967. (Tunisian, 1998)

Shrnutí

Situace v Tunisku je zcela průměrná, je zapotřebí, aby více univerzit vyučovalo Informační vědu a knihovnictví, na druhou stranu zde byla založena AFLI – nejvýznamnější asociace informační vědy a knihovnictví v celém arabském světě, která jistě pomáhá hodně i své domovské zemi.

Shrnutí

Nejlépe je na tom ohledně oboru IVK (když vezmeme v potaz počet univerzit, vybavenost knihoven a stav asociací v poměru k velikosti a populaci země) ze všech států Egypt a Saúdská Arábie, nejhůře je na tom pravděpodobně Mauritánie – tento výsledek je důsledkem ekonomické situace.

Obor IVK je v arabských zemích již vyučován celkem na 46 institucích. Země, kde se IVK nevyučuje, jsou: Bahrajn, Katar a Mauritánie.

Celkem je 14 národních arabských asociací IVK.

Tři nejvýznamnější autoři, alespoň, co se viditelnosti v oboru a počtu publikací týče, jsou Prof. Sajjad ur Rehman (Kuvajt), Moid Ahmad Siddiqui a Zahiruddin Khurshin (oba Saúdská Arábie).

Stát, který ještě nemá národní knihovnu, je pouze Palestinská autonomie z důvodů zřejmých – politická situace.

Státy, které byly ovlivněny politickou situací, ať již ozbrojenými konflikty, občanskými válkami či okupacemi jsou: Irák, Jemen, Libanon, Libye, Kuvajt, Palestinská autonomie, Súdán. Vlnou revolucí, přezdívanou arabské jaro, byly ovlivněny v poslední době všechny arabské státy. Míra dopadu těchto socioekonomických turbulencí na kulturní prostředí, konkrétně na probíranou tematiku, se lišila v míře radikálnosti zúčastněných organizací. Islámské sekty zaměřené na radikální monoteismus často mohly vnímat knihovny jako konkurenci k náboženským textům a jako jeden z dopadů západní kultury. Budoucí vývoj „arabského jara“ však může nabrat také reformistický směr a společně s prohlubující se mírou sekularizace může být vedlejším efektem rozkvět knihovnictví v arabských státech.

Závěr

Informační věda a knihovnictví v arabských zemích byla po celá léta utvářena hlavně islámským náboženstvím, a jeho svatou knihou Koránem. Vliv však mělo i křesťanské náboženství a pohanské starověké civilizace. Tyto vlivy jsou vidět hlavně v Egyptě, který zažil jak vliv starých Římanů – Alexandrijská knihovna, tak křesťanských obyvatel – koptů, a samozřejmě muslimů. Egypt je možná díky těmto vlivům nejvýznamnějším státem z pohledu informační vědy a knihovnictví. Má největší počet univerzit, na kterých se tento obor vyučuje, bohatou historií, a v neposlední řadě i svojí oborovou organizací. Mezi další špičky patří Katar, Jordánsko, Libanon a Saúdská Arábie. Na druhou stranu jsou zde státy bez jakékoliv knihovnické infrastruktury, velkou vinu na tom mají občanské války a ozbrojené konflikty, které provází vždy rabování muzeí a knihoven. Některé státy se z těchto ran zotavují rychleji (Irák, Libanon, Kuvajt) než jiné, a v některých zemích konflikt stále trvá (Palestinská autonomie, Sýrie). Někdy však za všechno mohou chudé ekonomické poměry (Mauritánie, Jemen) či pouhá laxnost.

Nejoblíbenějšími knihovnami jsou veřejné, i když v mnoha zemích nemají dostatečný personál, zázemí a obsah. Jsou však dostupné pro všechny občany a na mnoha místech země, stejně tak jako mobilní knihovny, které byly zřízeny za účelem snížit negramotnost na venkově a dostihnout kočovné nomádské kmeny (hlavně v Egyptě, Jordánsku a Sýrii). (Meho, 1999)

Oborové asociace v arabských zemích existují, jak nadnárodní, tak čistě národní. Největší a nejdůležitější asociací je AFLI, sídlící v Tunisku. V některých státech je asociací dokonce více (Libanon, Palestinská autonomie). Státy, které na své asociace stále čekají, jsou Alžírsko, Bahrajn, Katar, Libye, Mauritánie a Spojené arabské emiráty.

Jednou vlastností arabských národů je také to, že když mají na obnovu knihoven peníze, tak je použijí skutečně s grácií, a vystaví obrovské a architektonicky velice zajímavé budovy knihoven (Bibliotheca Alexandrina v Egyptě, National Library v Kataru, National Library v Kuvajtu a King Fahd National Library v Saúdské Arábii).

V arabských zemích dřímá určitě velký potenciál, který je však stále zatlačován do pozadí neustávajícími konflikty, které tyto země neskutečně oslabují, jak na poli kulturním, tak i ekonomickém. Pokud by se situace ustálila, dostala by konečně arabská společnost také šanci vzkvétat a modernizovat se, jako tomu bylo v minulosti.

Seznam použité literatury

1. A new chapter in nation's progress. In: *Gulf Daily News* [online]. 2008 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.gulf-daily-news.com/NewsDetails.aspx?storyid=237978>
2. *Aden University* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.aden-univ.net>
3. *Ahlia University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.ahlia.edu.bh>
4. *Ain Shams University* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.shams.edu.eg>
5. *Al-Assad National Library* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.alassad-library.gov.sy/>
6. *Al-Azhar University* [online]. 2009 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.azhar.edu.eg/>
7. AL-MUFARAJI, M. N. Libraries and library education in Oman. *Journal of Information Science* [online]. 1992-01-01, vol. 18, issue 6, s. 471-479 [cit. 2013-07-12]. DOI: 10.1177/016555159201800608. Dostupné z: <http://jis.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/016555159201800608>
8. *Al-Quds Open University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.qou.edu/>
9. *Alexandria University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.alexu.edu.eg/>
10. *American University in the Emirates* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.aue.ae>
11. *American University of Beirut* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.aub.edu.lb>
12. *An-Najah National University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.najah.edu/page/1767>

13. *Arabian Gulf University Library* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.agu.edu.bh/library/>
14. *Assabil* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.assabil.com/>
15. *Assiut University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.aun.edu.eg>
16. *Baghdad University* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.clib.uobaghdad.edu.iq/>
17. *Beni-Suef University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.bsu.edu.eg>
18. *Benha University* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.bu.edu.eg/en/>
19. *Bibliotheca Alexandrina* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.bibalex.org/>
20. *Bibliotheca Alexandrina: The Great Library of Alexandria Reborn?* [obrázek]. In: *Bookriot* [online]. 2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://bookriot.com/2013/03/27/bibliotheca-alexandrina-the-great-library-of-alexandria-reborn/>
21. *Bibliothèque Nationale de Tunisie* [online]. 2004 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.bnt.nat.tn/>
22. *Bibliothèque Nationale du Royaume du Maroc* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.bnrm.ma/>
23. Campaign Launched To Preserve The Ancient Libraries Of Chinguetti And Ouadane In Mauritania. *Evaluate* [online]. 1999 [cit. 2013-07-13]. Dostupné z: <http://www.evaluategroup.com/Universal/View.aspx?type=Story&id=7982>
24. *Cairo University* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://cu.edu.eg>
25. CEJPEK, Jiří. *Dějiny knihoven a knihovnictví*. 2. dopl.vyd. Praha: Karolinum, 2002, 247 s. ISBN 80-246-0323-3.
26. *Central Library - University of Mosul* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://libcentral.uomosul.edu.iq/>

27. COLEMAN JR, Sterling Joseph. *Librarianship and information science in the Islamic world, 1966-1999: an annotated bibliography*. Lanham: Scarecrow Press, 2005. ix, 425 s.
ISBN 0-8108-5179-3
28. *Cultural Foundation National Library* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://tcaabudhabi.ae/en/national-library/Pages/default.aspx>
29. *Cybrarians* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.cybrarians.org/>
30. *Damascus University* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.damascusuniversity.edu.sy>
31. *Department of the National Library* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.nl.gov.jo>
32. *Directory of Library & Information Science Programs in Asia* [online]. 2013 [cit. 2013-07-18]. Dostupné z: <http://www.cisap.asia/schools>
33. *Egyptian Libraries Network* [online]. 2009 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.egyptlib.net.eg/>
34. *Egyptian Library Association* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.elaegypt.com>
35. EL-ABBADI, Mostafa. *The life and fate of the ancient Library of Alexandria: the geoarcheology of an ancient society*. 2nd ed., rev. Paris: Unesco/UNDP, 1992, 250 p.
ISBN 92-310-2632-1.
36. *El Imam El Mahdi University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.elmahdi.edu.sd/>
37. *Encyclopædia Britannica* [online]. 2013 [cit. 2013-07-18]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/>
38. *ESI: Ecole des Sciences de l'Information* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.esi.ac.ma/>

39. ESKANDER, Saad. Records and Archives Recovery in Iraq: Past, Present and Future. In: *Iraqi National Library and Archives* [online]. 2006 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.iraqna.org/fp/art/art1.htm>
40. Faculty Profile. *University of Kuwait* [online]. 2013 [cit. 2013-07-19]. Dostupné z: http://css.kuniv.edu/dlis/images/Profiles/Faculty_Profile_Sajjad_ok.pdf
41. FALAGAS, M. E. Arab science in the golden age (750-1258 C.E.) and today. *The FASEB Journal* [online]. 2006-08-01, vol. 20, issue 10, s. 1581-1586 [cit. 2013-07-18]. DOI: 10.1096/fj.06-0803ufm. Dostupné z: <http://www.fasebj.org/cgi/doi/10.1096/fj.06-0803ufm>
42. First Regional IFLA Conference in the Arab region. *IFLA* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.ifla.org/node/7716>
43. GIBBON, Edward. *The history of the decline and fall of the Roman empire: 28 selected chapters Edited and annotated, with an introduction by Anthony Lentin and Brian Norman*. Wordsworth Classics of World Literature ed. Hertfordshire: Wordsworth Editions Ltd, 1998. ISBN 978-185-3264-993.
44. *Helwan University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.helwan.edu.eg>
45. *Hill Museum and Manuscript Library* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.hmml.org/>
46. *Imam Mohammed ibn Saud Islamic University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.imamu.edu.sa/>
47. *International University of Africa* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.iua.edu.sd>
48. *Iraq Library Network* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.iraqlib.net/>
49. *Jordan Library and Information Association* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.jlia.org/>
50. Jordan Libraries and Information Association. *Comprehensive Guide to Civil Society Organizations in Jordan* [online]. 2012 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z:

<http://www.civilsociety-jo.net/en/index.php/specialized-org/cultural-a-scientific-organizations/531-jordan-libraries-and-information-association>

51. *Kafr al-Sheikh University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.kfs.edu.eg>
52. KHURSHID, Zahiruddin. *From Kamptee To Dallas: One Information Professional's Journey Across Cultural Boundaries (India, Pakistan, Saudi Arabia, and United States)* [online]. 1. vyd. Xlibris Corporation, 2013 [cit. 2013-07-19]. ISBN 9781483637235. Komerčně dostupné z: <http://www.bookadda.com/books/kamptee-dallas-information-professional-apos-zahiruddin-khurshid-1483637239-9781483637235>
53. *King Abdulaziz University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.kau.edu.sa>
54. *King Fahd National Library* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.kfnl.gov.sa/>
55. King Fahad National Library, Saudi Arabia [obrázek]. In: *Designbuild-network.com* [online]. 2008 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://www.designbuild-network.com/projects/fahad/>
56. *King Saud University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.ksu.edu.sa>
57. KNEIDL, Pravoslav. *Z historie evropské knihy: po stopách knih, knihtisku a knihoven*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1989, 143 s. ISBN 80-205-0093-6.
58. *Korán*. [Praha]: Československý spisovatel, 2012. 797 s., [4] s. obr. příl. ISBN 978-80-7459-080-1.
59. *Kuwait University* [online]. 2009 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.kuniv.edu>
60. LARSEN, Curtis E. *Life and land use on the Bahrain Islands: the geoarcheology of an ancient society*. Wordsworth Classics of World Literature ed. Chicago: University of Chicago Press, 1983, xx, 339 p. ISBN 02-264-6905-0.
61. *Lebanese Library Association* [online]. 2007 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.llaweb.org/>

62. *Library and Information Association of Kuwait* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12].
Dostupné z: <http://www.liak.org.kw/>
63. Lists of universities and colleges by country. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-07-23]. Dostupné z:
http://en.wikipedia.org/wiki/Lists_of_universities_and_colleges_by_country
64. *LIWA* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.liwa.ac.ae>
65. MAGDY, Ghadeer. Alexandria University Librarianship and Information Science department efforts to face challenges: a report. *Library Worklife: HR E-News for Today's Leaders* [online]. 2011, March 2011 [cit. 2013-05-07]. Dostupné z: <http://ala-apa.org/newsletter/2011/03/01/alexandria-university-librarianship-information-science-department-efforts-to-face-challenges-a-report/>
66. *Main Library: Sultan Qaboos University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.squ.edu.om/mainlibrary/tabid/1337/Default.aspx>
67. *Mansoura University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.mans.edu.eg/en>
68. MEHO, Lokman I.; NSOULI, Mona A.. *Libraries and information in the Arab world: an annotated bibliography*. 1. ed. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1999, 349 s. ISBN 03-133-1098-X.
69. MEINHOLD, Alexandra, ed. *World guide to library, archive, and information science associations*. 3rd, completely rev. ed. Berlin: De Gruyter Saur, 2010. 486 s. IFLA publications, 142/143. ISBN 978-3-11-022637-9.
70. *MELA* [online]. 2005 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.mela.us>
71. *Melcom* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.melcominternational.org/>
72. *Menoufia University* [online]. 2003 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.menofia.edu.eg>

73. *Minia University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.minia.edu.eg>
74. MOHAMED, Zehery H., *University Library Development in the Arab Gulf Region: A Survey and Analysis of Six State University Libraries*, The International Information; Library Review, Volume 29, Issue 1, March 1997, Pages 13-44, ISSN 1057-2317.
75. National Library Association is Born – 1st Inaugural Conference of the Omani Library Association (OLA). In: *The Expat Librarian's Weblog* [online]. 2007 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://expatlibrarian.wordpress.com/tag/omani-library-association/>
76. *National Library, Kuwait City, Jibla, Kuwait* [obrázek online]. 2013 [cit. 2013-07-03]. Dostupné z: [http://www.bci.dk/front-page/projekter/national-library-\(kw\)-1.aspx](http://www.bci.dk/front-page/projekter/national-library-(kw)-1.aspx)
77. *National Library of Kuwait* [online]. 2006 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.nlk.gov.kw/>
78. *National Library of Libya* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.nll.org.ly>
79. NATSHEH, Yusuf. The al-Aqsa Mosque Library of al-Haram al-Sharif. *Jerusalem Quarterly* [online]. 2001, č. 13 [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: http://www.jerusalemquarterly.org/images/ArticlesPdf/13_Review.pdf
80. *Neelain University* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://neelain.edu.sd>
81. *Oman Libraries Association* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.omanlib.org>
82. *Omdurman Islamic University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://en.oiu.edu.sd/>
83. Ongoing preservation work. In: *Hill Museum and Manuscript Library* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.hmml.org/preservation10/OBC.htm>
84. Palestine. *EIFL* [online]. 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://www.eifl.net/country/palestine>

85. *Philadelphia University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.philadelphia.edu.jo>
86. *Qatar Libraries Special Interest Groups* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://qlibgroups.wordpress.com/>
87. *Qatar National Library* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.qnl.qa/>
88. *Qatar National Library* [obrázek online]. 2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://www.qnl.qa/>
89. *Sana'a University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://suye.ac/>
90. *Saudi Library and Information Association* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.slia.org.sa/>
91. SOUFI, Nour. *Arab Federation for Libraries and Information (AFLI)*. In: *Encyclopedia of Library and Information Sciences*. Third Edition. CRC Press, 2009, s.115 — 119. ISBN 0-8493-9712-X.
92. SIDDIQUI, Moid Ahmad. Library and information science education in Saudi Arabia. *Education for Information*. 1996, roč. 14, č. 3, s. 195-212.
93. SPARROW, Andrew. Iraq war inquiry likely to be held in private, hints David Miliband [obrázek]. In: *Guardian* [online]. 2009 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://www.guardian.co.uk/politics/2009/mar/25/iraq-inquiry-secret>
94. STAM, David H. *International dictionary of library histories: National Library of Canada to Zürich Central Library*. Chicago: Fitzroy Dearborn, 2001, XVI, 491-1053 s. ISBN 1579582443.
95. South Arabian. *Ancient Scripts* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: http://www.ancientscripts.com/s_arabian.html
96. *South Valley University* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.svu.edu.eg>

97. SUAREZ, Michael Felix a H WOULDHUYSEN. *The Oxford companion to the book*. New York: Oxford University Press, 2010, 2 v. (lxx, 1327 p.). ISBN 978-019-8606-536.
98. *Sudanese Association of Libraries and Information* [online]. 2005 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://puka.cs.waikato.ac.nz/cgi-bin/sali/library>
99. *Suez Canal University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://scuegypt.edu.eg>
100. *Sultan Qaboos University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.squ.edu.om/>
101. *Tanta University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.tanta.edu.eg>
102. *The Arab American University Library* [online]. 2011 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://portal.aauj.edu/lib/index.jsp>
103. *The Library: Qatar University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://library.qu.edu.qa>
104. The National Library. *Ministeré de la Culture* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.culture.gov.lb/etablissements-publics/index.php?356960533>
105. *The Oxford dictionary of Byzantium*. Editor Aleksandr Petrovič Každan. New York: Oxford University Press, 1991, li, 728 s. ISBN 01-950-4652-8.
106. *The University of Jordan* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://educational.ju.edu.jo>
107. *The University of Mustansiriyah* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.uomustansiriyah.edu.iq>
108. Tunisian journalism school has 40-year heritage. In: *Ijnet* [online]. 1998 [cit. 2013-07-02]. Dostupné z: <http://ijnet.org/opportunities/tunisian-journalism-school-has-40-year-heritage>
109. *Umm al-Qura University* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://uqu.edu.sa/>

110. *UNE NOUVELLE CONVENTION SIGNEE ENTRE LA BNF ET LA BNRM (Maroc)* [obrázek online]. 2008 [cit. 2013-05-13]. In: *Telephonearabe*. Dostupné z: http://www.telephonearabe.net/mainout/alire_details.php?recordID=90
111. *Universal Studies Academy* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.usacademy.org/>
112. *Université Badji Mokhtar - Annaba* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.univ-annaba.org>
113. *Universite d'Alger Bibliotheque Universitaire* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://bu.univ-alger.dz/>
114. *Université Ferhat Abbas Sétif* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.univ-setif.dz>
115. *Université Libanaise* [online]. 2009 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.ul.edu.lb/>
116. *Université Mostagenem* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.univ-mosta.dz/>
117. *University of Bahrain* [online]. 2009 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.uob.edu.bh/english/>
118. *University of Balamand* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.balamand.edu.lb>
119. *University of Basra* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.uobasrah.edu.iq>
120. *University of Benghazi* [online]. 2012 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.uob.edu.ly>
121. *University of Khartoum Library* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.uofk.edu/>
122. *University of Mosul* [online]. 2013 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://uomosul.edu.iq>

123. WATSON, Bruce. Rising Sun. *Smithsonian magazine* [online]. 2002, č. 4 [cit. 2013-07-13]. Dostupné z: <http://www.smithsonianmag.com/travel/rising.html>
124. WEDGEWORTH, Robert. *ALA world encyclopedia of library and information services*. Chicago: American Library Association, 2003, xxii, 601 s. ISBN 0-8389-0305-3.
125. What happened to the great library of Alexandria?. In: *The Straight Dope* [online]. 2005 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.straightdope.com/columns/read/2233/what-happened-to-the-great-library-of-alexandria>
126. *Yemeni Association For Library & Information* [online]. 2007 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://www.yali.4t.com/>
127. *Zarqa University* [online]. 2010 [cit. 2013-07-12]. Dostupné z: <http://zu.edu.jo/>

Příloha 1 - Knihovny v Betlémě

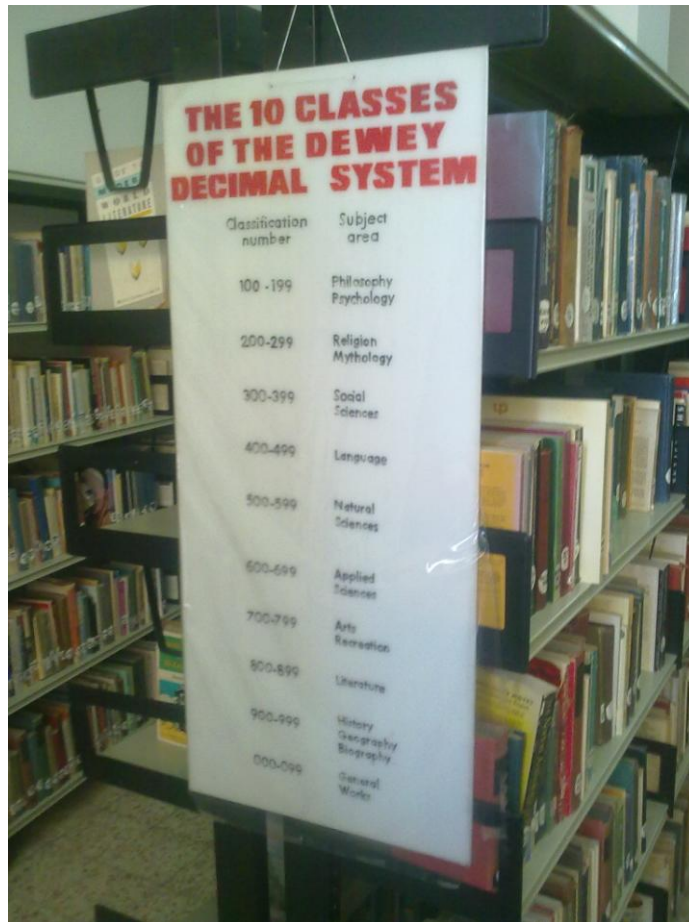
Tyto knihovny jsem navštívila v roce 2012 a informace o nich získala od místních knihovnic. (Foto: archiv autorky)

Pontifical Mission Library Bethlehem (<https://www.facebook.com/pages/Pontifical-Mission-Library-Bethlehem-/206340032725291>) byla založena roku 1975 jako první knihovna na Západním břehu, a je vedena pod záštitou papeže, knihovna je tudíž křesťanská, což ovšem neznamená, že by tam nechodili muslimové. Knihovna je využívána hlavně studenty, ale i dospělými. Mají 1500 registrovaných čtenářů. Knihy získávají koupí, dary a příspěvky ze zahraničí. Momentálně mají 15 000 arabských knih, 20 000 anglických a malé množství knih ve španělštině a francouzštině. Ke katalogizaci používají Word, Excel či Access. K věcné klasifikaci používají Deweyho desetinně třídění. Knihovna slouží hlavně jako komunitní centrum, pořádá letní tábory a kroužky pro děti, např. zpívání, diskuzní kroužky, kytarové lekce a jazykové kurzy.

Beit Jala Public Library – je veřejná městská knihovna, jež obsahuje 22 000 knih v arabštině a angličtině a 5 000 dětských knih. Děti jsou v této knihovně častými návštěvníky, chodí se sem společně koukat na pohádky v televizi v dětském koutku, či na předčítání a kroužky malování. Knihy knihovna získává od městské rady, zahraničních asociací a hlavně různými dary. Ke katalogizaci používají palestinský produkt LibSys (<http://www.noursoft.com/libsys-net/>), a postupně digitalizují katalog, jenž byl v době mé návštěvy ještě listkový. K věcné klasifikaci používají také Deweyho desetinné třídění. Knihovna má pouhé dva zaměstnance. V budoucnu se také plánuje nákup více počítačů a pořádání kurzů počítačové gramotnosti.

